



**Az Európai Szakképzési és Szakoktatási  
Kreditrendszer (ECVET) Magyarországon,  
a hazai és külföldi projektek fényében.**

**Tempus Közalapítvány**

## Tartalom

A KIADVÁNY JELLEGE ÉS CÉLJA .....	3
1. AZ ECVET .....	3
Az ECVET eddigi hazai története .....	5
Az ECVET szerepe az iskolai mobilitási programokban .....	6
2. A CENTRALIZÁLT KÍSÉRLETI PROJEKTEK TANULSÁGAI .....	10
A tanulási eredmény egységek (units of learning outcomes) .....	11
Az ECVET pontok alkalmazása .....	12
A tanulási megállapodás .....	12
Az értékelés (assessment) .....	12
A validáció .....	13
Az ECVET dokumentáció .....	13
3. PROJEKTEK ÉS TAPASZTALATOK .....	15
Híd a szakképzés és felsőoktatás között .....	15
Idegenforgalom – nyári szakmai gyakorlat .....	21
Vendéglátós szakmák Európában .....	23
Masszór szakmák Európában .....	29
Sokoldalú szállodások – avagy egy kudarc tanulságai .....	31
Általános tanulságok .....	33
4. TOVÁBBI OLVASMÁNYOK AZ ECVET MEGISMERÉSÉHEZ .....	36
Magyar nyelvű anyagok .....	36
Angol nyelvű anyagok .....	36

Az összegzés a Nemzeti ECVET szakértői hálózat projekt keretében, az Európai Unió támogatásával készült.

A tanulmányt készítette: Tót Éva szakértő

2012. október 30.

## A KIADVÁNY JELLEGE ÉS CÉLJA

Az alábbi összeállítás célja, hogy az európai szakképzést érintő fejlesztések egy viszonylag új elemével, az ECVET<sup>1</sup> fogalmával és eszközeivel ismerkedők számára elérhetővé tegye az „úttörők” által megfogalmazott tapasztalatokat, tanulságokat, és ezzel segítse a megközelítés árnyaltabb megértését, ösztönözze a hazai megoldások kidolgozását.

A szöveg dokumentumok feldolgozására, a projektek bemutatásában pedig a szereplők egy részével készített kiegészítő interjúkra épül. Az összefoglalónak nem célja az ECVET alapjainak megismertetése, e célból ma már több, könnyen elérhető forrás – köztük magyar nyelvű – is rendelkezésre áll.

Ezért az első fejezet csak röviden tér ki az ECVET funkcióira, jelezve, hogy még jelenleg is formálódó eszközökről van szó, és alkalmazásuk lehetőségeiről, módjáról ma többféle megközelítés is létezik.

A második rész az Európai Bizottság által támogatott úgynevezett centralizált kísérleti projektek tapasztalatainak összegzését teszi elérhetővé magyar nyelven.

A harmadik fejezetben olyan projektek részletesebb bemutatására kerül sor, amelyek érzékeltetik az ECVET alkalmazásának sokféleségét, és a konkrét példákon keresztül érzékletesebben mutatják be az egyes eszközök működését. Ezzel közvetve szempontokat adhatnak az olvasóknak saját projekt-ötleteik átgondolásához.

Végül a témával kapcsolatos, angol nyelven illetve magyarul is elérhető, a világhálóról letölthető ismertetőket és elemzéseket ajánlunk, amelyek támpontot nyújthatnak a további tájékozódáshoz.

### 1. AZ ECVET

Az egész életen át tartó tanulás mint átfogó célrendszer elérését szolgáló eszközök egyike az Európai Szakképzési és Szakoktatási Kreditrendszer (ECVET). Deklarált célja, hogy az eltérő tanulási környezetben megszerzett tanulási eredmények elismerésével támogassa a szakmai képesítés megszerzését és a képesítések átláthatóbbá tételét. **Az ECVET a földrajzi (horizontális) mobilitás mellett a vertikális mobilitást is szolgálni kívánja, a tanulási utak rugalmasabbá tétele és egymáshoz kapcsolhatóságának megteremtése révén.**

A földrajzi mobilitás alapvető jelentőségű eszköz, amely azt a célt szolgálja, hogy az európai térség gazdasági és társadalmi integrációja erősödjön, hogy az európai léptékben gondolkodó polgárok formálódását szolgáló tapasztalatcsere intenzívebbé váljon. A tudás gyarapításában is kulcsszerepet kap, hiszen a szakmatanulás olyan periódusa az életpályának, amikor különösen fontos a más országokban megszerzhető tapasztalat.

Az ECVET eszközrendszerrel kapcsolatosan kétféle értelemben jelenik meg a kredit kifejezés. Az elnevezésben szereplő **kredit szó általános szinten utal a hitelesség**

---

<sup>1</sup> A hazai szakzsargonban frissen bekerült rövidítést hol angolosan („iszívet”-nek ejtve), hol magyaros olvasatban („ekvet”) használják. Tekintettel arra, hogy az ECVET terminológia magyarítása is formálódóban van, csak javaslatlalt lehet élni, hogy a témával most ismerkedők az utóbbi ejtémódot részesítsék előnyben, illetve a szövegben használt magyar kifejezéseket alkalmazzák.

**megteremtésére, a bizalom megszerzésére.** Azt jelzi, hogy a cél az európai képzésszolgáltatók közötti bizalmi kapcsolatok kiépítése. Erre lehet alapozni a szakmai képzésnek azt a rendszerét, amelyben a különféle tanulási környezetben megszerzett tanulási eredmények egyenértékű építőelemei egy képesítés megszerzésének.

**A kredit kifejezés másik értelmezése** ettől eltérő, **technikaibb jellegű.** A felsőoktatásban már működik kreditrendszer, amelynek egy absztrakt időráfordítás-számítás az alapja. Bár az ECVET létrehozásában kétségtelenül szerepet játszott a felsőoktatási kredit-rendszer működése, mint előkép, a tényleges megvalósítás azonban eltérő. Az Európai Unió országaiban ugyanis csak kivételképpen működik kredit-alapú szakképzési rendszer. Emiatt az **ECVET kreditpontok alkalmazása a gyakorlatban egyelőre nem illeszkedik tényleges kreditálási gyakorlatba.**

Fontos hangsúlyozni, hogy **az ECVET ma még nem tekinthető minden elemében kész eszköznek.** Egy még formálódó elképzelésről és annak kipróbálásáról van szó. Az Európai Bizottság is azzal a céllal indított úgynevezett centralizált kísérleti (pilot) projekteket, hogy az eszközök tesztelése segítse az elgondolások további finomítását, pontosítását, kiegészítését.

AZ ECVET eszközöknek a 2009-es Ajánlásban megfogalmazott módon történő alkalmazásához több feltétel megléte szükséges. **Ahhoz, hogy a megszerzett tanulási eredmények az eltérő tanulási környezetek között, illetve országhatárokon is átvihetővé váljanak, a képzési programoknak a kimeneti alapú, azaz a tanulási eredmények alkalmazására épülő megfogalmazására, a nemzeti képesítési kreditrendszerek kialakítására, illetve széles körben elfogadott validációs mechanizmusok működésére van szükség.** Ezt a három elemet tekintve Magyarországon jelenleg a fejlesztés első szakaszában, a kezdeti lépéseknél tart, de sok más uniós országban is ez a helyzet. Ez a körülmény azt jelenti, hogy a használatba vétel során számos olyan tapasztalat fogalmazódhat meg, amely jelzést ad az eddig kidolgozott elgondolások pontosításának szükségességéről. Ugyanakkor azt is jelenti, hogy tere van a jelenleginél tökéletesebb megoldások keresésének, az eszközöknek a hazai szükségletekhez történő adaptálásának.

Jelenleg még viták folynak az ECVET egészének lehetséges funkcióiról is. Az európai *“stakeholderek”*, azaz a szakképzésben érdekelt szereplők megkérdezése során **két eltérő megközelítés rajzolódott ki.**

- Az egyik szerint az ECVET kizárólag a nemzetközi mobilitásban alkalmazandó eszköz, és a szakképzési célú mobilitást az iskolarendszerű alapképzés szakaszában kellene ösztönöznie. Ebből a nézőpontból az ECVET-et rendszer-semleges eszköznek tekintik, amely megkönnyíti az eltérő tanulási környezetben vagy más országban megszerzett tanulási eredmények egyenértékűségének értékelését, és ennek révén lehetővé teszi, hogy azok a képzés szerves részévé váljanak.
- A másik megközelítés szerint az ECVET megvalósítása – többek között – azt kellene szolgálja, hogy a nemzeti rendszerek maguk is átalakuljanak, és átjárhatóvá váljanak főként a horizontális és vertikális mozgások, a jelenleginél jóval rugalmasabb tanulási útvonalak révén.<sup>2</sup>

---

<sup>2</sup> Implementing and developing an ECVET system for initial vocational education and training – Findings of the ECVET reflector study. 7. oldal [http://ec.europa.eu/education/pdf/doc148\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/education/pdf/doc148_en.pdf)

Hosszú múltra visszatekintő törekvés az európai szakképzésen belül, hogy az eltérő nemzeti rendszerek közötti mozgások megkönnyítésére valamiféle “megfeleltetési” rendszer jöjjön létre. Korábban számos olyan projekt indult, amelyek kétoldalú megállapodások kimunkálását tűzték ki célként, azaz két ország szakmai képesítései közötti “ekvivalencia” megteremtését és a kijelölt képesítések kölcsönös elfogadását. Végül csak igen korlátozott számú szakmára vonatkozóan készültek el ilyenek.<sup>3</sup>

Ennek az unió területén zajló mobilitást ösztönző folyamatnak egy újabb állomása az ECVET kidolgozása, amelynek révén egyben a megközelítés jelentős mértékű átformálódása történt meg. Már nem a teljes képesítések elfogadtatása a fő cél. **Az ECVET megközelítés lényege a képesítéseknek olyan egységekre (unit) történő felbontása, amelyek külön is teljesíthetők,** és így lehetővé válik egy képesítés fokozatos, többféle képzési környezetben történő megszerzése. A hangsúly tehát **a képesítés megszerzéséhez vezető út lépéseinek átalakítására,** és a tanulási célú mobilitás kölcsönös elismerését célzó eljárások sztenderdizálására helyeződött át.

Az ECVET eszközrendszer megismerése és használatba vétele időt és tanulást igényel. Az eddig kidolgozott megközelítés és a használt sajátos terminológia megértése nem magától értetődő. Jelenleg az európai országok fejlesztő projektek keretében ismerkednek az alkalmazás lehetőségeivel, és megosztják egymással a tanulási folyamat eredményeit. Maga az Unió különféle formákban igyekszik ösztönözni az egyes érintett szereplők tanulási folyamatát (fórumok, szemináriumok, web-es információs és ismeretterjesztő felületek).

#### *Az ECVET eddigi hazai története*

Az ECVET létrehozásáról szóló ajánlást az Európai Parlament és a Tanács 2009. június 18-án fogadta el. Az ECVET jelenleg a fokozatos végrehajtás fázisában van.

**A tagállamok vállalták, hogy 2012-re kialakítják a működés nemzeti szintű feltételeit.** Magyarország csatlakozott a kezdeményezéshez, és bekapcsolódott a kísérleti projektekbe is, pl. az ASSET<sup>4</sup> projektben való részvétellel.

Az egyes uniós országokban eltérő stádiumban tart a feltételek megteremtése. **A CEDEFOP által készített értékelés szerint Magyarország az ECVET megvalósításához mérsékelten kedvező környezetű országok közé sorolható.**<sup>5</sup> Bár alapelveit tekintve a modul-rendszerű szakképzés közel áll az ECVET alapelveihez, **a modul nem feleltethető meg automatikusan a képzési unit-oknak,** amelyek az ECVET alkalmazásában kulcselemként jelennek meg.

---

<sup>3</sup> Ilyen volt pl. az osztrák-magyar ekvivalencia program, amelyről a 159/1994. (XII. 2.) Kormányrendelet rendelkezett. A jogszabály a két ország kormánya között a szakmai képzési együttműködés mellett a szakképzési vizsgabizonyítványok egyenértékűségének kölcsönös elismeréséről szolt. E korábbi megállapodás kibővítéseként került sor 2007-2008 során 45 db szakképesítés megfeleltethetőségének vizsgálatára a hatályos 2006. évi OKJ-ban szereplő szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek, és az Europass bizonyítvány-kiegészítőinek az összehasonlításával.

<sup>4</sup> Az ECVET ASSET elnevezésű kísérleti projektben (magyar, francia, finn és román intézmények részvételével) négy olyan tanulási eredményekből álló egységet (unit) dolgoztak ki az autóipari szolgáltatások területén, amelyeket el lehet végezni a partner országában. A Ványai Ambrus Gimnázium és Szakközépiskola azért vállalkozott a kísérleti projektben való részvételre, mert a korábbi mobilitási tevékenységet magasabb szintre kívánták szervezni a külföldön szerzett tanulási eredmények elismertetésével. A projektről bővebben <http://www.assetecvet.eu>

<sup>5</sup> CEDEFOP Working Paper No 14 – The development of ECVET in Europe (2011) Luxembourg, 2012

2011 októberében Budapesten került megrendezésre az ECVET alapok (ECVET essentials) szeminárium-sorozat soros rendezvénye, amelyen, élve a lehetőséggel, mintegy 20, szakképzéssel foglalkozó hazai szakember vett részt.

2011 nyarán jött létre az ECVET Nemzeti Koordináló Pont, amelynek feladata a fejlesztés folyamatáról magyar nyelvű információkat közzétenni. (Honlapja: [ecvet.nive.hu](http://ecvet.nive.hu))

2012 márciusában hivatalosan is megalakult a 13 tagú Nemzeti ECVET Szakértői Hálózat<sup>6</sup>, amelynek célja az ECVET magyarországi bevezetésének előmozdítása, és az összhang megteremtése más LLL eszközökkel (mint amilyen például a minőségbiztosítási keretrendszer, a képesítési keretrendszer vagy az Europass). A hálózat feladata továbbá segítséget nyújtani az információszolgáltatásban, elősegíteni a hálózatosodást és a témához kapcsolódó pályázatok generálását.

A hálózatba eddig bekapcsolódott szakértők eddig összesen öt alkalommal vitatták meg az ECVET hazai használatbavételének lehetőségeit, és az elinduláshoz szükséges teendőket. Áttekintették a szakképzés jelenlegi átalakulásának folyamatát, és azonosították azokat az elemeket, amelyek kedveznek, és azokat, amelyek egyelőre nem kedveznek az ECVET hazai alkalmazásának. A szakértők az elmúlt fél év során több nemzetközi rendezvényen vettek részt, illetve lehetőséget kaptak, hogy egy-egy centralizált kísérleti pályázattal alaposabban megismerkedjenek. Az ezek során szerzett tapasztalataikat írásban összefoglalták, és szóban is megosztották a szakértői hálózat tagjaival.

A viták során megfogalmazódott, hogy az indulás szakaszában ésszerűnek tűnik elsődlegesen a szakképző iskolák mobilitási programjaiban alkalmazott ECVET lehetőségeire és a használat ösztönzésére összpontosítani. Ugyanakkor a hálózatban résztvevő szakértők rendkívül fontosnak tartják annak hangsúlyozását, hogy a fejlesztés következő szakaszában kiemelt figyelmet érdemes majd fordítani az ECVET egyéb lehetőségeinek kiaknázására, például a gazdasági szférában a már aktív munkavállalók szakmai mobilitásának támogatására, a továbbképzés ösztönzésére, a vertikális mobilitás lehetőségeinek áttekintésére. A körülmények mérlegelése alapján a hazai megvalósítási stratégia a formális képzésben megvalósuló nemzetközi mobilitástól indul el, és középtávú feladatként azonosítja a munka világának elérését, az ottani szereplők bevonását.

Mivel az alábbi összeállítás egy speciális képzési alkalomhoz készült, a szöveg is elsődlegesen az ECVET tanulási célú mobilitásban játszott szerepével foglalkozik. Ez azonban semmiképpen nem jelenti az ECVET lehetséges alkalmazási területeinek leszűkítését.

#### *Az ECVET szerepe az iskolai mobilitási programokban*

Azt ma már senki nem vitatja, hogy **a külföldi tapasztalatszerzés** (még a műfajban járatlan szereplők által ügyel-bajjal megszervezett, csak szerény mértékben sikerült program esetén is) **mással nehezen pótolható pedagógiai haszonnal járhat**. A minőségi szakmai hozadék azonban akkor valósulhat meg, **ha a tanulási célú mobilitási programot tudatosan szervezik, a célokat előre megfogalmazzák, a részleteket is megtervezik, a szereplőket kellő mértékben bevonják és a kitzűzött feladatok végrehajtását nyomon követik**.

---

<sup>6</sup> A hálózat működését az Egész életen át tartó tanulás program hazai megvalósítója, a Tempus Közalapítvány koordinálja. A projekt 2012. január 1 – 2013. december 31. között valósul meg az Európai Unió pénzügyi támogatásával.

Ma már a korábbiaknál jóval árnyaltabb magának a mobilitási tevékenységnek az elemzése, értékelése. A „növekedés korszakában” az volt az elsődleges cél, hogy létrejőjenek nemzetközi kapcsolatok a képzőintézmények között, **ma már azonban egyre inkább az a törekvés, hogy a mobilitás szakmai eredményei beépüljenek a képzés folyamatába.**

Az ECVET-nek, mint minden új kezdeményezésnek, vannak lelkes hívei, és vannak olyanok, akik inkább a nehézségeket mint ellenérveket sorolják. Az egyik leggyakrabban elhangzó ellenérv, hogy **az ECVET működtetése többletmunkát igényel**, sőt a rendszerrel való megismerkedés jelentős többletidő ráfordítás nélkül nem lehetséges. Jogosan kérdezik azok is, akik pusztán tájékozódás céljából fogalmazzák meg a kérdést: **mit tesz hozzá az ECVET a meglévő iskolai mobilitás-szervezési gyakorlathoz?**

Az iskolák gyakorlatában többnyire egymást követő fejlődési szakaszokként jelennek meg a mobilitás szervezésével, lebonyolításával kapcsolatos, egyre magasabb „szintek”. Tipikusnak tekinthető, hogy kezdetben a kapcsolatkeresés, kapcsolatépítés céljával szerveződik rövid taulmányút. A pedagógiai programokhoz lazábban vagy szorosabban kapcsolódó általános célú mobilitást jellemzően a csereutazások szervezése jelenti. Ennél már nagyobb fokú előkészítést, alapos és tartalmi előkészületeket igényel a hosszabb távú intézményközi kapcsolatra épülő programok lebonyolítása, amely beépül a képzőintézmény pedagógiai programjába is. **Az ECVET eszközeit is alkalmazó mobilitás esetében az utazás célja és a program elemei kidolgozottak és a fogadó féllel egyeztetett módon kerülnek megvalósításra. Így a külföldi tanulási folyamat eredményei beépülhetnek az alapképzés folyamatába, ami vonzóbbá tehet egy képzőintézményt.** Tehát az intézmény nézőpontjából egy strukturált, kölcsönös bizalomra épülő megállapodáson alapuló, jól dokumentált mobilitási program zajlik – ennyivel lehet több az ECVET alapú mobilitás. **A cél mindenképpen a magas színvonalú, tartalmában végiggondolt mobilitási program – az ECVET ennek egyik lehetséges eszköze.**

A mobilitási célú együttműködés fejlődési szakaszait, és azok jellemzőit mutatja be az 1. számú táblázat.

1. sz. táblázat A földrajzi mobilitás „szintjei”

Szintek	Célkitűzések	Kulcselemek	Partnerség	Partnerségi megállapodás	Elő-feltételek
1. szint Tanulmányút, ismerkedő, feltáró célú látogatás	<b>KAPCSOLAT KIALAKÍTÁS</b>  A lehetséges mobilitási tevékenység feltételeinek feltárása	-Néhány napos program - Nincs még viszonyosság - Szakemberek, vezetők találkozója - Az együttműködés fókuszának keresése	Még nincs stabil együttműködési kapcsolat	Nincs partneri megállapodás	Szándék a mobilitás feltételeinek feltárására
2. szint Rendszeres mobilitási tevékenység	<b>TESZTELES</b> - A pedagógiai tartalom- és szakmacentrikus megközelítés megjelenik, - A partneri kapcsolat és a logisztikai feltételek próbája	Rövid, kb. két hét időtartamú program - Kölcsönösség a csoportos utazásokban már lehet - Változó időtartamú elhelyezés cégeknél -Klasszikus (nem szakmai) pedagógiai célok	Szakképző központok, cégek  Opcionális: testületek, szakmai szervezetek	Alapszintű partneri megállapodás Szükséges elemek: - egyedi tanulók vagy tanulói csoportok bevonása - Mobilitási „naptár” (időpontok kijelölése, egyeztetése) - Pénzügyi források rendelkezésre állása - Logisztikai megállapodás	Képesség egy teljes mobilitási program megszervezésére (logisztikai szempontból) -Képesség az érdemi tartalom megfogalmazására - A pénzügyi feltételek biztosítására való képesség
3. szint Strukturált mobilitási tevékenység	<b>STRUKTURÁLÁS</b> - Az idegennyelvi jártasság erősítése - Részletesen kidolgozott pedagógiai célok megvalósítása - Megállapodás a képzők között a tevékenység folyamatossá tétele érdekében	- Részleteiben is kidolgozott mobilitási projekt - Átlagos hosszúságú időtartam (vagy több, egymással összekapcsolt rövid tevékenység) - Kölcsönösség a csoportos mobilitás esetén - Gyakorlatra kihelyezés cégekhez - Részleteiben kidolgozott pedagógiai program	Szakképző központok, cégek  A körülmények szerint: állandó testületek, szakmai szervezetek	Részletes partneri megállapodás Szükséges elemek: a tanulók vagy tanulócsoporthoz bevonása Mobilitási naptár kialakítása Pénzügyi fedezet Logisztikai megállapodás Részletes pedagógiai program Közép/hosszútávú megállapodás	Az 1-es szint feltételeinek teljesülése (tapasztalatok az 1-es szintről) és képesség a részletes pedagógiai program kialakítására (megtervezésére és megvalósítására)  Alkalmasság egy közép/hosszú távú program melletti elköteleződésre
4. szint Elismeréssel végződő mobilitás	<b>ELISMERÉS</b> A külföldön megszerzett tanulási eredmények validálása.	Részletesen kidolgozott mobilitási projekt Legalább átlagos hosszúságú időtartam (vagy egymással összekapcsolt rövidebb akciók) az adott szakmának megfelelően Optimális esetben kölcsönösség (csoportos mobilitás esetén) Részletesen kidolgozott pedagógiai program Világosan megfogalmazott tanulási eredmények Az értékelés és az elért eredmények átvitelének módja meghatározott	Szakképző központok, cégek  A körülmények szerint: állandó testületek, szakmai szervezetek	Nagyon részletes partneri megállapodás Szükséges elemek: a tanulócsoporthoz bevonása Pénzügyi források Részletes pedagógiai program, amely magában foglalja a tanulási eredmény egységeket, az értékelés és az eredmények átvitelének módját Közép/hosszútávú megállapodás Együttműködési megállapodás (MoU) és tanulási megállapodás	Az 1-es szint teljesül  1-es és 2-es szinten szerezett tapasztalatok  A partnerek elkötelezettek, hogy kimunkálják (megtervezzék, megvalósítsák és értékeljék) a releváns pedagógiai tartalmakat  Jogi feltételek a transzfer megvalósításához (jogosultságok megléte)

Forrás: az ECVET Team szemináriumain bemutatott szemléltető anyag



**Az ECVET eszközöket alkalmazó szakmai mobilitási program megszervezésének és lebonyolításának egymásra épülő lépései:**

1 – A partnerség kialakítása

2 – Megállapodás a tanulási célú mobilitás kereteiről (a *Memorandum of Understanding*, rövidítve MoU, azaz az együttműködési megállapodás kidolgozása és aláírása)

3 – A mobilitás céljaival összefüggő tanulási eredmények egységeinek (az angol terminológiában *units of learning outcomes*) azonosítása, megfogalmazása, kidolgozása, egyeztetése

4 – Megállapodás az elért tanulási eredmények értékelésének módjáról

5 – Annak tisztázása a partnerek között, hogy milyen módon kerülnek validálásra (azaz a képzés tartalmával való összevetésre és a megfelelés megállapítására), és elismerésre a tanulási eredmények

6 – A tanulási megállapodás (*Learning Agreement* rövidítve LA) a mobilitásban résztvevő tanulókra vonatkozó dokumentum, amely kijelöli a tanulási program tartalmát, a megszerzendő kompetenciákat, és az értékelés módját

7 – A mobilitási program lebonyolítása, majd az eredmények közös értékelése

8 – A tanulók által elért egyéni tanulási eredmények értékelésének a küldő országban történő elfogadása ( validáció, elismerés)

A fenti vázlatos felsorolás elsődlegesen azt a célt szolgálja, hogy a 4. fejezetben bemutatott projektek esetében azonosítható legyen, hogy azok a folyamat mely elemeire összpontosítottak, illetve mely elemeket nem tartalmaztak.

Több projekt például alapvetően a 3-assal jelölt tevékenységre összpontosított.

## 2. A CENTRALIZÁLT KÍSÉRLETI PROJEKTEK TANULSÁGAI



Az Európai Bizottság az ECVET eszközrendszer működésének továbbfejlesztése és tesztelése céljából az úgynevezett centralizált projektrendszerben kísérleti (pilot) projekteket indított. Az alábbi táblázatban ezeket a projekteket soroljuk fel.

Mivel a kísérleti projektekről részletes információk állnak rendelkezésre a világhálón, ezért itt csak egy rövid összegzésben hívjuk fel a figyelmet arra, hogy milyen témákkal foglalkoztak. Ez megkönnyítheti a további tájékozódást.

2. sz. táblázat AZ ECVET pilot-projektek első generációja

	A projekt neve	A projekt fő témája	A projekt weboldala
1	<b>Be-Twin</b> <i>Ezt a projektet mutatja be a 3. fejezet első esetleírását.</i>	Az ECTS és az ECVET közötti lehetséges kapcsolódások elemzése, a vertikális (felsőoktatás és szakképzés közötti) mobilitás eszközeinek kidolgozása, tesztelése	<a href="http://www.betwin-project.eu">www.betwin-project.eu</a>
2	CAPE-SV	Az előadóművészeti szektorban dolgozó technikai szakmák (például színpadi világosítók) számára külföldi tanulási lehetőségek, a hosszú távú együttműködés céljával	<a href="http://www.cfpts.fr/capesv/">http://www.cfpts.fr/capesv/</a>
3	CREDCHEM	Kompetencia alapú értékelő feladatok kidolgozása a vegyiparban szerveződő mobilitások értékeléséhez	<a href="http://www.credchem.eu">www.credchem.eu</a>
4	M.O.T.O.	Mobilitási modell kidolgozása a turizmus vendéglátás szektor számára, külföldi szakmai gyakorlatok szervezéséhez	<a href="http://ecvet-moto.isfol.it">http://ecvet-moto.isfol.it</a>
5	N.E.T.Work	„Macro-kompetenciák” (mobilitásban alkalmazható tudásegységek) kidolgozása a turizmus szektor számára	<a href="http://www.ecvet-network.eu">www.ecvet-network.eu</a>
6	OPIR	Módszertani kézikönyv készítése a leendő ECVET használóknak	<a href="http://www.freref.eu/opir">www.freref.eu/opir</a>
7	NETINVET	Hálózatépítés és közös referenciaeszközök kialakítása 40 képzőintézmény között, amelyek más-más országban működnek	<a href="http://www.netinvet.eu">www.netinvet.eu</a>
8	SME-Master Plus	Mester kézművesek (pékek, virágkötők) mobilitásához kapcsolódóan eszközök, pl. tanulási eredmény mátrix fejlesztése	<a href="http://www.sme-master.eu">www.sme-master.eu</a>
9	VaLOGreg	A képzések összevethetőségének vizsgálata több ország alkotta nagyrégió keretén belül, ahol jelentős a határon átnyúló mobilitás	<a href="http://www.lte.lu/index.php?view=article&amp;id=255">http://www.lte.lu/index.php?view=article&amp;id=255</a>
10	ASSET <i>Ebben a kísérleti projektben magyar szakképző iskola is részt vett</i>	Autóvillamossági képzéshez kapcsolódó két hetes külföldi gyakorlat során az ECVET eszközök tesztelése	<a href="http://www.assetecvet.eu">www.assetecvet.eu</a>
11	AEROVET	1-3 hónapos mobilitás során a légügyi, repülőgépipézési szakmai ismeretek átadásához kapcsolódó tesztek kidolgozása	<a href="http://www.pilot-aero.net">www.pilot-aero.net</a>

A 2008 és 2011 közötti tesztidőszak tapasztalatait összegző kiadvány<sup>7</sup> sorra veszi az ECVET egyes eszközeit alapját, és tömören összegzi, hogy hogyan értékelték a fenti projektek szereplői az adott elem, illetve az ECVET egészének működését. (Az észrevételek nem érintik az ECVET eszközrendszer valamennyi elemét.)

#### *A tanulási eredmény egységek (units of learning outcomes)*

Egyes országokban, ilyen például Finnország, Franciaország, Spanyolország és Szlovénia, a tanulási eredmény egységek (unitok) alkalmazása, azaz a képzés ilyen jellegű felépítése szerves részét alkotja a szakmai képesítéseknek. Más országokban, mint a francia nyelvű Belgium vagy Luxemburg, most zajlanak azok a reformok, amelyek integrálják ezt az új megközelítést a szakképzésbe. Emellett vannak olyan országok is, mint Németország és Ausztria, ahol nem is tervezik a tanulási egységekre épülő szakképzés kialakítását. **A kísérleti projektek tanúsága szerint olyan országok között is lehetséges a mobilitási együttműködés, ahol e tekintetben eltérő a képzés rendszere, ám ilyenkor a validáció, azaz az ECVET folyamat másik eleme is némileg eltérően zajlik.** A tapasztalatok szerint, **ha működik a tanulási eredmény alapú egységekre tagolás, akkor a mobilitási program lezárulását követően a teljes külföldi képzés elismertethető.** Azokban az esetekben viszont, amikor a projektben résztvevők hazai rendszerében nem működik a tanulási eredmény alapú egységek alkalmazása, egyfajta áthidalásként úgynevezett „mobilitási célú egység” (mobility unit) kialakítására kerülhet sor, amely magában foglalja és részletesen leírja a tanulók által elsajátítandó kompetenciákat. Egyes esetekben a diákok úgy teljesítették a követelményeket, hogy az adott témában otthon, anyanyelvükön sajátították el az elméleti ismereteket, a fogadó országban pedig a gyakorlatot végezték, illetve a gyakorlati készségeket szerezték meg, és így a küldő intézményben megvalósulhatott az elismerés.

A fenti kísérleti projektek szereplőinek előre meghatározott feladata volt, hogy döntést hozzanak arról, hogyan alakítsák ki a tanulási eredmény alapú egységek, a unit-ok tartalmát. **A képzési programok elemzése arra is rávilágított, hogy a képzések tartalma mintegy 90%-ban átfedi egymást, azaz a különböző nemzeti rendszerekben zömmel azonos szakmai ismeretek átadására kerül sor, de az ismeretek csoportosítása és az átadás, illetve az értékelés módja jelentős mértékben eltér.** Általában véve az egyes országok az adott szakmában az egyes foglalkozásokban jellemző tevékenységeket veszik alapul, a gyakorlati munkafeladatokat, a munkapozíton felmerülő tényleges tevékenységeket, és nem a képesítési követelményeket vagy a tantervet. **Mivel az egyes rendszerekben a képesítések leírása eltérő szemléletben és nagyon eltérő szókészlettel történik, a gyakorlati feladatok leírása megkönnyíti a kölcsönös megértést, a közös pontok azonosítását, mert ezek mindenki által nyelvileg is érthető és értelmezhető elemek.**

A kísérleti projektek között különbség volt abban, ahogyan a **tanulási eredmény egységeket (unit-ot) megfogalmazták, például holisztikus módon, vagy összetevőire bontva,** a közös területekre fókuszálva vagy megjelölve az országspecifikus jellemzőket.

Az egyes országok ECVET-kompatibilitása, azaz a szakképzési rendszernek az alkalmazása ECVET eszközök befogadására igen eltérő. Az ECVET reflektor 30 országot sorolt három

---

<sup>7</sup> We have tried ECVET:Lessons from the first generation of ECVET pilot projects Synthesis of results and project portraits, CEDEFOP, 2012. A kiadvány letölthető: <http://www.ecvet-projects.eu/>

típusba<sup>8</sup> abból a szempontból, hogy mennyire "készek" az ECVET alkalmazására. Leginkább nemzetközileg nyitott, a unit-okat (tanulási egységek) tudatosan használó rendszerek tekinthetők ilyennek, a vizsgált 30-ból azonban csak 8 szerepel ebben a csoportban.

#### *Az ECVET pontok alkalmazása*

Ami az ECVET pontokat illeti, a kísérleti projektekből dolgozók úgy ítélték meg, hogy a pontoknak (amelyek kifejezik, hogy milyen súlya van az adott tanulási eredmény egységeknek a képesítés egészén belül), **jóval kevesebb a hozzáadott értékük, mint a unit-ok használatának**. Kevés értelmét látták a használatának olyan szakképzési rendszerekben, amelyek nem alkalmazzák a kreditet. Sőt odáig is elmentek, hogy nem tartották szükségesnek a pontok használatát, mondván, hogy az ECVET nélkül is működőképes lehet.

**Azokban a szakképzési rendszerekben, amelyekben a nemzeti szinten is kredit alapú a szakképzés, hasznosnak ítélték a pontok használatát**, mert tájékoztató jellegű a mobilitásban megszerzett tudást illetően. Volt olyan projekt is, amely a unit-okhoz rendelte a pontokat.

Az összefoglaló kiemeli a magyar résztvevővel zajlott ASSET projektet, amelyben úgy jártak el, hogy az egy évnyi idejű képzéshez rendeltek 60 kreditpontot, és ennek alapján, a képzésre fordított óraszámok mennyiségére alapozva alakították ki pontokat.

Végülis többféle megoldás született, de a projektek résztvevői egyiket sem tartották kiemelt módon követendőnek.

#### *A tanulási megállapodás*

A tanulási megállapodás a kiutazóra, azaz **a mobilitásban résztvevő tanulóra vonatkozó egyéni dokumentum**, amely leírja a mobilitás időtartamára érvényes feltételeket, és amelyben azt is megfogalmazzák, hogy milyen tanulási eredmények elérése a cél. Ugyancsak leírják, hogy ha a tanuló/kiutazó eléri a meghatározott célokat, akkor az elismerésre a képesítési követelmények egy részének teljesítését eredményezi (amennyiben azt a képzési rendszer működési szabályai lehetővé teszik). Az egyéni eredményjegyzék a kiutazó és az értékelő, illetve elfogadó intézmény azonosítóit tartalmazza. A kísérleti projektek egy részében a fenti két dokumentumot összevonták, hogy csökkentsék a dokumentumok számát, és ezzel az adminisztratív terheket. Másutt az Europass dokumentumot használták a külföldön megvalósult tanulmányokra vonatkozó adatok rögzítésére, illetve az elért eredmények dokumentálására.

A CAPE–SV elnevezésű projekt az előadóművészet területén már pályán lévő szakemberek mobilitásával foglalkozott, és ennek sajátosságaihoz adaptálta a megszerzett tudást igazoló dokumentumot, amely egy portfólió volt, és amely tartalmazta például egy létrehozott színpadi előadás értékelt jellemzőit.

#### *Az értékelés (assessment)*

Az értékelést illetően az **egész ECVET alapú együttműködés azon alapszik, hogy az egyik intézmény elfogadja-e azt, ahogyan egy másik intézmény a tanulási eredményeket értékeli. Az értékelés különösen kényes téma**, feltételezi az intézmények közötti bizalom meglétét, de olykor jogszabályok is behatárolják a résztvevők mozgásterét. Az ECVET pilot

---

<sup>8</sup> Implementing and developing an ECVET system for initial vocational education and training. Findings of the ECVET reflector study, 12. oldal. [http://ec.europa.eu/education/pdf/doc148\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/education/pdf/doc148_en.pdf)

projektek az értékelés kérdését is többféleképpen kezelték, és többféle megoldás alakult ki. Volt, ahol az értékelés módszereiről az adott projekt résztvevői részletesen megállapodtak, és volt, ahol a fogadó országra, illetve a képzőintézményre bízta annak megválasztását.

### *A validáció*

A validáció kifejezés az ECVET rendszer értelmezésében az elért tanulási eredmények validálását jelöli, azaz **azt a folyamatot, amikor megerősítésre kerül, hogy a tanuló által elért és a fogadó országban értékelt tanulási eredmények megfelelnek azoknak az elemeknek, amik egy unit-ban vagy képesítésben követelményként megfogalmazódtak.**

**A tanulási eredmények elismerése (recognition) kifejezés pedig a tanúsítás hivatalos lépését jelenti,** amikor az elért tanulási eredményt unitok vagy egy adott képesítés odaítélésével fogadják el.

A kísérleti szakaszban világossá vált, hogy az elismerés és a validáció attól függ, hogy az adott országban milyen szabályok vannak érvényben a képesítések kiadását illetően, és hogy maguk a szakmai képzést végzők jogosultak-e elismerni a külföldön értékelt tanulási eredményeket, vagy van-e arra lehetőség, hogy fokozatosan, elemenként gyűjtsék az érintettek a tanulási eredmények meglétének igazolását. Ezen a ponton kiderült, hogy **az ECVET eszközök összeütközésbe kerülhetnek egy-egy adott országban érvényes jogi szabályozással.** Ez a helyzet akkor, ha egy ország szakképzési rendszerében például csak egy átfogó záróvizsga keretében adható ki a képesítés. **Ez a helyzet a magyar szakképzésben is.** Az ilyen nemzeti rendszerek nem teszik lehetővé részegységek elismerését, és a külföldi tanulmányok értékelésével vizsgaegységek kiváltását, azok alóli mentesülést. **Arra azonban van mód, hogy a mobilitás teljes egészében beépüljön a képzési programba, és a tanuló egyéni tanulási útvonalának szerves része legyen.** Ez már összeegyeztethető a külföldön szerzett és ott értékelt tudás elfogadásával. Ez a helyzet például a külföldön szervezett nyári szakmai gyakorlatok esetében.

### *Az ECVET dokumentáció*

A kísérleti projektek kifejlesztettek és kipróbáltak az ECVET működtetéséhez kapcsolódó olyan **alapdokumentumokat,** mint az **együttműködési megállapodás (angolul Memorandum of Understanding, rövidítve MoU), tanulási megállapodás (az angol illetve nemzetközi terminológiában Learning Agreement, rövidítve LA) és az egyéni tanulói eredményjegyzék (angolul Transcript of Record),** amelyeknek célja a kölcsönös bizalom megeremtése.

Alapvető kérdés annak eldöntése, hogy ki vesz részt az együttműködési megállapodás (MoU) megfogalmazásában, és lényeges a megállapodások aláírásának módja is. Az aláírásra **illetékes szervezet** attól függően eltérő volt, hogy az adott ország szakképzési rendszere mennyire centralizált vagy decentralizált. Volt olyan ország, ahol minisztériumi szinten történt az aláírás, Olaszországban ugyanez a lépés a régiók szintjén zajlott. Egy sor országban a minisztériumi szintről a képzésben illetékesekhez delegálták az aláírás jogát. Másutt a mesterképzésben illetékes kamarák viselték ezt a felelősséget, és volt olyan ország, ahol eleve a képzésszolgáltatókat minősítették kompetens szervezetnek, ilyen volt például Finnország és Izland.

Az értékelő kiadvány szerzői a kísérleti projektek együttes tanulságait a következőképpen összegezték.

**Az ECVET olyan eszköz, amelynek célja kézzelfogható szakmai eredmények elérése, tehát nem önmagáért való a bevezetése. Ezért nincs is egyetlen üdvözítő módszer az alapelvek megvalósítását illetően.** A lényeg az, hogy a partnerek megismerjék egymást, bizalom alakuljon ki, és a kialakított eszközök később is felhasználhatóvá váljanak. Tere van az eltérő megközelítéseknek és megoldásoknak, amennyiben érvényesülnek azok az alapelvek, amelyek az ECVET lényegéhez tartoznak: a tanulási eredmények alapú megközelítés, a transzparencia, a kölcsönös elismerés. **Amennyiben az alapelvek érvényesülnek, nem okozhat gondot a megoldások sokfélesége,** mert nem lesz akadálya az eltérő rendszerekből érkező partnerek közötti megértésnek, és annak, hogy a külföldön megszerzett tanulási eredmények hazavihetők és elfogadtathatók legyenek.

A kísérleti projektek azt is feltárták, hogy nem elhanyagolható erőfeszítés szükséges az ECVET eszközök alkalmazásához, ezért szükséges a támogatás megszervezése, hogy a tanárok és az összes résztvevő értse a szerepét és az eszközök használatát. Az ECVET a korábbi mobilitási gyakorlattól eltérő munkamódszerek használatát igényli, több előkészületet és dokumentációt. ECVET szakmai hálózatok létrehozása csökkentheti a befektetendő erőfeszítéseket és könnyebbé teheti a szükséges dokumentumok létrehozását.

A tapasztalatok szerint az ECVET akkor működik a leghasznosabb módon, ha a résztvevők legalább néhány hetes mobilitási programot valósítanak meg. Ez teszi lehetővé összefüggő tanulási eredmény „csomag” elaszajátítását és értékelését. Egy néhány napos program, bár hasznos a tanulás és a szakmai tapasztalatszerzés szempontjából, kevésbé áll összhangban a befektetett munka mértékével.

A három év kísérleti idő alatt világossá vált, hogy **az ECVET valamennyi előnye nem érvényesülhet egyidejűleg valamennyi képzési rendszerben.** Főként olyan esetekben, amikor a képzési rendszer valamely jellemzője ellene hat az ECVET eszközök alkalmazásának. Ilyen például az, amikor az egységes és átfogó záróvizsga működése kizárja a részismerések működését, mert a képesítést csak az adott vizsgához kapcsolódóan lehet kiadni. A pontrendszer sem tud értelmes módon működni, ha az adott képzési rendszerben ez a megközelítés ismeretlen. Ezért a tanulságok megfogalmazása is erősen rendszer-függő. Mindazonáltal a projektek résztvevői egészében hasznos eszköznek ítélik az ECVET-et, amely hozzájárul a mobilitási programok minőségi javításához.

**Az ECVET megvalósítása párhuzamosan halad más eszközök bevezetésével, ami növeli az ECVET működésének hasznosságát.** Ilyen eszközök a képesítési keretrendszerek, az egyéni tanulási utak kialakításának támogatása, azaz a képzés individualizálása, illetve a nem formális és informális tanulás eredményének elismerése. Ezek a fejlesztések szintén a tanulási eredmények használatára és értékelésére építenek. Minél szélesebb körben válnak ismertté ezek a koncepciók, és kerülnek alkalmazásra, annál könnyebbé válik az ECVET alkalmazása is.

A projektek résztvevői végül öt pontban összegezték, hogy **mi az a hozzáadott érték, ami miatt érdemes az ECVET-et alkalmazni.**

1/ Mindenekelőtt az eszköz alkalmazása lehetővé tette, hogy világosan **megfogalmazódjanak a konkrét mobilitási programok célkitűzései.** A dokumentumok elkészítése, és a megállapodások azt eredményezték, hogy mind a kiutazók, mind a képzőintézmények **számára strukturáltabbá és tudatosabbá vált az egész tevékenység.** Volt olyan projekt is (M.O.T.O.), amelyben szisztematikusan megvitatták a diákokkal a mobilitási projekt célkitűzéseit, a feladatokat, és az elérendő tanulási eredményeket.

2/ A hazatérő diákok olyan tudást szereztek, amelyre otthoni tanáraik a továbbiakban építeni tudtak, így **a mobilitás lényegében beépült az alapképzésbe**. Emellett a tanulási eredmények használata és az értékelés gyakorlata hozzájárulhat a minőségmenedzsment tökéletesítéséhez is. Abban az esetben, ha egy tanuló értékelése arra a megállapításra jut, hogy nem érte el a kitűzött tanulási eredményt, a két intézmény meg kell vitassa, hogy ennek mi lehetett az oka, és ez segít feltárni a folyamatot, és megválaszolja a kérdést, hogy például a képzés módja megfelelő volt-e?

3/ **Az ECVET hozzájárulhat a képzés individualizálásához**. Az egyéni tanulási terv készítése során ugyanis meg kell fogalmazni a tanuló személyes szakmai előmenetelének tervét. Ha a tanuló külföldön ugyanazt tanulja, mint otthon maradt társai, és hazatérése után (pl. azért, mert az otthoni képzési rendszer nem teszi lehetővé a részismerést) nem ismerik el a mobilitás alatt tanultakat, az leronthatja a tanulási motivációt. Ugyanakkor az otthoni „elismerés”-nek más formája is lehetséges, mint a hivatalos beszámítás, ezt érdemes a tanároknak is szem előtt tartaniuk.

4/ Az ECVET **lehetővé teszi a képesítések és a tanulók teljesítményének az összehasonlítását**. Bár a tantervek nagyban különböznek, a tanulási eredmények igen nagy mértékben hasonlóak az egyes országokban. Az együttműködés során sokkal inkább **a tanulási eredményekre helyeződik a hangsúly és kevésbé a tantervekre**. A mobilitási program tartalmának kialakításakor számba veszik a képzési tartalmak közötti hasonlóságokat. Ugyanakkor voltak olyan projektek, amelyek éppen azt keresték, hogyan lehetséges a hazai képzéstől eltérő új ismereteket megszerezni, például hogyan készítenek pékárút másképpen egy más szakmai hagyományokkal rendelkező országban, illetve iparágban. Az ilyen mobilitás éppen a különbségekben rejlő értékeket aknázza ki, és kezeli értékként.

5/ A projektekben résztvevők több esetben nagyon eltérő szakmai gyakorlati háttérrel rendelkeztek, mégis általános tapasztalat volt, hogy a programok kidolgozását megalapozó vitákban, **a folyamatos kommunikáció során megteremtődött a bizalom a felek között**, amelyet a részvétel egyik jelentős értékeként fogalmaztak meg.<sup>9</sup>

### 3. PROJEKTEK ÉS TAPASZTALATOK

A kiadvány elsődleges célja, hogy példákon keresztül adjon képet az ECVET alkalmazásának kísérleteiről, és az esetek révén mutassa be az eszközrendszer használatának lehetséges megközelítéseit.

Először egy úgynevezett centralizált kísérleti projektet mutatunk be, majd további négy, részben hazai szakképző intézményekben megvalósított projektekről közlünk rövid, értékelő összefoglalókat.

#### *Híd a szakképzés és felsőoktatás között*

A középfokon szakképzettséget szerzők igen jelentős arányban **tervezik a felsőoktatásban történő továbbtanulást**. Emiatt ennek **a tanulási útvonalnak a rugalmasabbá tétele egyre több országban fogalmazódik meg célként**. A felsőoktatásban már bő egy évtizede működő

---

<sup>9</sup> A fenti összegzés a következő kiadvány felhasználásával készült: We have tried ECVET:Lessons from the first generation of ECVET pilot projects Synthesis of results and project portraits, CEDEFOP, 2012. A kiadvány letölthető az ECVET hivatalos oldaláról: <http://www.ecvet-projects.eu/>

európai kreditátviteli rendszer (European Credit Transfer System, rövidítve ECTS) bizonyos fokig ihletője volt a szakképzés számára kidolgozott ECVET megközelítésnek, és **átjárást teremthetne a két szektor között. Ennek azonban komoly gátja, hogy a két eszközrendszer a hasonló elnevezés ellenére eltérő megközelítésen alapul**, ezért összehangolt működtetésük komoly szakmai kihívást jelent, egyelőre a gyakorlatban még sehol sem működik. Pedig az összekapcsolódás lehetősége különösen fontos a felsőoktatás és a szakképzés érintkezési pontján megvalósuló képzések esetében, azaz szakképzésből a felsőoktatásba vezető tanulási útvonalon.

A **Be-Twin projekt** <http://betwin-project.eu> egyike volt az Európai Bizottság által támogatott 11 kísérleti projekteknek. A francia vezetéssel, tucatnyi partner-szervezet részvételével lezajlott fejlesztőmunka éppen az ECTS és az ECVET közötti kapcsolódás lehetőségeit vizsgálta.

A konzorcium által megvalósított projekt 2009 márciusában indult, és 2012 februárjában zárult. A nyolc országból (Belgium, Bulgária, az Egyesült Királyság, Franciaország, Görögország, Lengyelország Németország, Olaszország) verbuválódott 13 projekt-partner munkáját a párizsi kereskedelmi és iparkamara koordinálta. A projektben résztvevő országokban számos olyan munkaerő-piaci szempontból jelentős képesítés létezik, amely a szakképzési rendszer és a felsőoktatás határán helyezkedik el.

Egy ilyen jellegű projekt esetében különösen fontos, hogy a projektben résztvevő szereplők sokféle intézményi tapasztalatot és nézőpontot legyenek képesek megjeleníteni és a fejlesztésben kamatoztatni. Az együttműködő szervezetek között volt szakképző intézmény, egyetemek, illetve más felsőoktatási intézmények, kormányzati szervezetek (mint például az oktatási minisztérium), illetve regionális oktatási hatóságok (mint amilyen a párizsi rektorátus), szakmai szövetségek, kamarák, kis- és középvállalkozás, és az egész életen át tartó tanulás támogatását szolgáló hálózatok. A projekt résztvevőinek összetétele lehetővé tette az egyensúly megteremtését, azaz a felsőoktatás és a szakképzési szektor, illetve a két szektor között elhelyezkedő intézmények képviselőinek arányos képviselését a projekten belül.

2012 szeptemberében lehetőségem nyílt beszélgetést folytatni a projekt két francia szereplőjével. Közülük az egyik a projekt szakmai irányítója a párizsi kereskedelmi és iparkamara nemzetközi projektekért felelős munkatársa volt. A párizsi kamara (francia elnevezése: Chambre de commerce et d'industrie de Paris, rövidítve CCIP, <http://www.ccip.fr>) a vezető kereskedelmi kamarai szervezet Franciaországban. Fő feladatáknak azt fogalmazza meg, hogy támogatást nyújtson a vállalkozásoknak, illetve vállalatoknak fejlődésük minden szakaszában, hogy képviselje a cégek érdekeit a hatóságok előtt, hogy szakmai vásárokat szervezzen a cégek és a párizsi régió vonzóbbá tételében, valamint hogy szakembereket és leendő vezetőket képezzen a cégek számára. A CCIP egyben az egyik jelentős szereplője a francia oktatás, kutatás és szakképzés világának. 2300 főt foglalkoztat, köztük 900 tanárt. Összesen 14500 fiatal vesz részt a képzésben, közülük 4300 szakmunkástanuló. A CCP diákjainak 87%-a a végzést követő 6 hónapon belül talál állást. A kamara története során 11 képzőintézményt alapított, ahol francia és külföldi diákok egyaránt tanulhatnak. Ezek az iskolák üzleti és vállalkozó-képző intézmények (például a HEC Paris; az ESCP Europe, amelyet 1918-ban hoztak létre, és a világ egyik legrégebbi üzleti iskolája; az Advancia és a Negocia, amelyek manager-képző és kereskedelmi profilú intézményekként működtek, és nemrégiben olvadt össze Negocia név alatt, hogy e két területet egyesítő komplex képzést kínáljanak; az ESIEE Management; az ESIEE Engineering School of Technology, a CFI (Centre des formations industrielles – az ipari képzések központja); az École Grégoire-Ferrandi, amely az egyik legnevesebb francia szakácsképző elitintézmény; az ESIV (Ecole supérieure de l'industrie du vêtement, amely egy ruhaipari felsőfokú képzőintézmény), a Gobelins, amely negyven éve képez a képalkotással kapcsolatos szakmákban, fotósokat, grafikusokat, újabban



pedig video és multimédia szakembereket is, illetve a Tecomah, amely a környezeti, és vízgazdálkodási, környezettervezési szakemberek képzésével foglalkozik). Ezek az intézmények összesen 150 képzési programot kínálnak, nappali és felnőttképzési formában a középfokú képzéstől a felsőfokú diplomáig. A cégekkel kialakított szoros kapcsolatra támaszkodva a kamara folyamatosan alakítja a képzési programokat, hogy azok a lehető legjobban megfeleljenek aktuális igényeiknek és jövőbeli elvárásaiknak. Tehát a kísérleti projekt eredményeinek alkalmazásához igen jelentős képzési háttér áll rendelkezésre.

A projekt másik francia résztvevője a Fédération de la Plasturgie (műanyagfeldolgozó-ipari szövetség) volt, amely 1500 francia céget képvisel. Feladata a szakmai irányelvek megfogalmazása és iskolarendszere illetve felnőttképzési programok működtetése. 50 képzőközpontjában 2100 hallgató és 600 szakmunkástanuló kap képzést. A nemzetközi mobilitás ösztönzését alapvetőnek tekintik. Néhány éve négy másik országgal közösen kidolgoztak egy Europlastic elnevezésű, diplomát adó képzést, amelynek szerves része a külföldi szakmai gyakorlat. A mobilitás támogatására alkalmazzák az európai szinten kidolgozott eszközt, az Europass mobilitási igazolványt, de az nem minden esetben illeszkedik kellő mértékben a szakmai képzéshez, ezért a szervezet erősen érdekelt volt az ECVET és ECTS összehangolt használatában.

A projektben megfogalmazott cél megközelítésének alapvető nehézségét az adta, hogy bár elnevezésében **az ECTS a felsőoktatási kreditrendszer és az ECVET egyaránt krediteket használ, a kredit fogalmának, illetve alkalmazásának módja alapvetően eltérő. A fejlesztők megkísérelték elemezni és részleteiben is bemutatni a kiinduló problémát, az eltérés jellegét.** Ennek az elemzésnek az eredményét tartalmazza a 3. sz. táblázat.

3. sz. táblázat A kétféle kredit megközelítés jellemzői

	ECTS	ECVET
<b>Elnevezés</b>	European Credit Transfer and Accumulation System (betű szerinti magyar fordításban: európai kredit átviteli és akkumulációs rendszer), a bevett hazai szóhasználatban: Európai Kreditátviteli Rendszer	European Credit system for Vocational Education and Training
<b>Alkalmazási terület</b>	Felsőoktatási intézmények	Szakképzés, beleértve a továbbképzést és az informális tanulás beszámítását
<b>Történeti háttér</b>	Először 1989-ben alkalmazták az Erasmus program keretében, majd a Bologna folyamatba bekapcsolódott intézmények kezdték használni	2009-től kísérleti projektek keretében folyik az eszközök kipróbálása A Koppenhágai folyamat keretébe illeszkedik, az Európai Parlament és Tanács ajánlásai alapján
<b>Cél</b>	Az ECTS célja, hogy az európai felsőoktatási térségen (European Higher Education Area) belül a más országban végzett tanulmányokat, és az azokért kapott krediteket a küldő felsőoktatási intézmények elismerjék	Olyan kredit rendszer kialakítása, amely összhangban áll a szakképzési rendszerek sajátosságaival
<b>Módszertani megközelítés</b>	Bemenet-orientált megközelítés, amely a tanulási tartalom és a hallgatók tanulmányi munkára fordított idején alapul	Kimenet-orientált, a tanulási eredmények alkalmazására alapozott
<b>Az alkalmazás korlátai</b>	Nem alkalmazható a szakmai képzésre a harmadfokú (felsőoktatási) képzésben, sem az alternatív képzési utakra (felnőttképzésre és az informális tanulás számbavételére)	Mindezidáig nem fogalmazódott meg az ECTS-el való kapcsolódása

Forrás: A Be-twin projekt zárójelentése <http://betwin-project.eu>

Ezt követően **egy olyan eszköz kidolgozásába fogtak, amelynek segítségével megkísérelték áthidalni az alapproblémát, a kétfajta kredit számítás eltérő módját.** Az eredmény egy mátrix lett. A 4. számú táblázat bemutatja a mátrix sablonját magyarra fordítva.

A projekt keretében kidolgozott módszertani eszköz kipróbálására is sor került három, úgynevezett esettanulmány keretében. Három különböző képzési ágazatban szerveztek „tesztet”, olyan képzési programok kapcsán, amelyek eltérő EQF (Európai Képesítési Keretrendszer) szintű besorolással rendelkeznek.

- A francia partner földrajzi mobilitást valósított meg, a műanyagfeldolgozó-ipari szektorban. Tizenkét tanulót küldtek a német BASF céghez 3 hetes szakmai gyakorlatra. Ez a korábbi években kiérlelt partneri kapcsolatot, a már kidolgozott európai képesítés miatt nem igényelt jelentős új erőfeszítést. Ez is lehetett az oka, hogy ez a csereprogram valósult meg leginkább, ezt ítélték a legsikeresebb projekt elemnek. Értékelő beszámolójuk szerint korábban a diákok unatkoztak, túl hosszúnak találták a külföldi gyakorlatot, ez jelentősen javult, mivel a diákok megértették és átlátták, hogy számukra kézzelfogható előnyt jelent majd a gyakorlat elismerése.
- **A projektben a horizontális mobilitás mellett az úgynevezett vertikális mobilitást is fontosnak tartották.** Ez konkrét formában azt jelenti, hogy a szakképzésből a megszerzett kreditekkel lehet bejutni a felsőoktatásba. Az esettanulmány az angol kórházi szektorban szerveződött. Az utólagos értékelés szerint azonban az angol partner nem igazán akarta ezt a megközelítést a gyakorlatba átültetni.
- A harmadik esettanulmányt az olasz partnerek szervezték felnőttképzés, illetve a képzők képzése területén. Ott elsősorban az jelentett korlátot, hogy a régiók jelentős mértékű autonómiája még az országon belüli együttműködésben is akadályokat képezhet.

A projekt saját weboldalán elérhetők a fejlesztőmunka eredményei: <http://betwin-project.eu>. Letölthető (angol nyelven) az a 2012 nyarán közzétett útmutató is, amely a módszertani innovációként közzétett mátrix használatát segíti megérteni. Címe: “ECTS-ECVET: Building bridges and overcoming differences“ /ECTS-ECVET – hídépítés és a nehézségek megoldása/.

A mátrix függőleges oszlopai a felsőoktatási jellegű képzésben megvalósított tanulási tevékenységeket jelölik, a sorokban pedig az ECET értelmezése szerinti tanulási eredmények és az azokból képzett egységek (unit-ok) szerepelnek. Az egyeztetések során az érdekelt intézmények számára az volt a feladat, hogy ennek az eszköznek a segítségével megfeleltessék egymásnak az ECVET pontokat és krediteket, és a felsőoktatási képzésben alkalmazott krediteket. A projekt résztvevőinek utólagos értékelése szerint **a mátrix, bár az alapgondolat logikus, és segít a kapcsolódások keresésében, teljes egészében nem volt képes áthidalni a kredit kétféle megközelítésének különbözőségét.** Eltérő módon volt kompatibilis az egyes nemzeti rendszerekkel is, az angol képzési rendszerben működők számára könnyebb volt használni, mint a francia partnereknek.

A mátrix tulajdonképpen egy „két irányból” kitölthető vagy kétdimenziós táblázat, amely azt a célt szolgálja, hogy fordítóeszközként szolgáljon az ECVET és az ECTS kategóriák között, azaz értelmezhetővé tegyen egy kimenet alapú rendszert a bemenet alapú rendszer számára és fordítva. **A közös nevezőt a tanulási eredmények jelentik.**

A táblázathoz készült módszertani útmutató leírja azt a négy lépést, ahogyan a táblázat használatát a fejlesztők javasolják.

1/ A táblázat kitöltésének előfeltétele, hogy az adott képesítést a használók képesek legyenek leírni tanulási eredmények formájában. Tekintetbe kell venni, hogy a felsőoktatási képesítések nem kapcsolódnak olyan szorosan a munkaerő-piacon jelen lévő foglalkozási profilokhoz, mint a középfokú szakképzés esetében, jóval általánosabb szintű képességekkel és készségekkel jellemezhetők. A tanulási eredmények azonosítását és leírását követően azokat egységekben (unitokba) kell rendezni, hogy az ECVET megközelítéssel összevethetők legyenek.

2/ A táblázat oszlopaiban tanulási tevékenységek szerepelnek. Ezek lehetnek kurzusok, szakmai gyakorlatok, dolgozatok készítése, kísérletek stb.). A tanulási útvonalat, mint a képesítés megszerzéséhez vezető tanulási tevékenységek sorát kell számba venni és leírni az oszlopok fejlécében. Érdemes szem előtt tartani, hogy mind a tanulási eredmények, mind a tanulási tevékenységek dőszakonként változó kontextuális elemek annyiban, hogy ha a munkaerőpiac vagy a képzés módszerei átalakulnak, mindkét kategória tartalmi változhatnak.

3/ A harmadik lépés a táblázat celláiban X-el megjelölni, hogy mely tanulási tevékenységek milyen tanulási eredmények eléréséhez járulnak hozzá – ilyen módon azonosíthatók a két megközelítés közötti átfedések.

4/ A negyedik lépést a kreditpontok hozzárendelése jelenti.

A projekt fentekben hivatkozott módszertani kézikönyve részletesen bemutatja a mátrixnak a kórház management képzésre történt alkalmazását. (A táblázatok mérete nem teszi lehetővé az illusztrálás céljából történő közlést).

**4. sz. táblázat A Be-twin projekt keretében kidolgozott kredit-értelmezési és átszámítási, megfeleltetési mátrix**

Tanulási tevékenységek							
	TT1	TT2	TT3	TT4	TT5		ECVET kredit pontok
<b>Unit1</b>							
Tanulási eredmény1							
TE2							
TE3							
<b>Unit2</b>							
TE4							
TE5							
TE6							
TE7							
<b>Unit3</b>							
TE8							
TE9							
<b>ECTS kredit pontok</b>							

Forrás: A Be-twin projekt keretében készült módszertani útmutató „ECTS-ECVET: Building bridges and overcoming differences“ <http://betwin-project.eu>

A fenti mátrix projekten belüli értékelése és alkalmazása nem volt egységes.

Persze az érdekeltségek is országonként eltérőek. Vagy a projektpartner egyedi érdekei, vagy az adott ország rendszerében meglévő szabályozók és szereplők jelenthetnek korlátokat.

Az interjúalanyok úgy fogalmaztak, hogy például az Egyesült Királyság részéről jelenleg nincs igazán érdekeltség az európai irányú mobilitásban. Mivel teljes mértékben működőképesnek

ítélik a jelenlegi képzési megoldásaikat és a lehetséges átjárásokat a tanulási útvonalak között, emiatt nem is kívánják beilleszteni a másutt folyó képzés elemeit a sajátjukba.

A német BASF cég érdekeltsége is korlátozóan hatott az eredeti ECVET megoldások alkalmazására. A cég ugyan igényt tartott a francia cégnél megvalósult részképzés szakmai tartalmára, de a hazai elismerési eljárásra nem, mivel a saját vállalati érdekeinek érvényesítését a kompetenciák elismerésében mindenképp fölé helyezi.

A francia rendszerben is számos olyan elem van, amely nem kedvez az ECVET megoldások alkalmazásának. Elsősorban az, hogy a francia diákok szakmai teljesítményének külföldi szereplők által történő értékelése ütközik az érvényes szabályzás előírásaival. Maguk a francia diákok is nehezen fogadták el a megszokott hazainál szigorúbb német tanárok értékelését.

A fejlesztés eredményeinek a résztvevő országok képzési rendszereibe történő befogadásáról, azaz a tényleges hasznosításról árnyalt képet adtak az interjúalanyok.

**Az ECVET megközelítés megértése, és az eszközök használatba vétele komoly kihívást jelent a kormányzati szereplők számára, de jelenleg szerinte Európában ez a helyzet. A szakmai fejlesztők igyekeznek kihasználni azokat az alkalmakat, amikor a témáról párbeszédet folytathatnak a szakképzésért felelős döntéshozókkal.** Mindenekelőtt azt igyekeznek bemutatni, és példával alátámasztani, hogy **a mobilitási programok magasabb minőségű megvalósításában és a mobilitás tanulási eredményeinek érdemi hasznosításában kulcsszerepet tölthet be az ECVET.**

A fejlesztőmunka persze sok érdekkülönbséget is felszínre hozott. A felsőoktatás szereplőiben például sok a fenntartás, tartózkodóak, törekszenek teljes autonómiájuk megőrzésére és félnek, hogy az új, a szakképzési szektor részéről ajánlott eszközök kikezdi, korlátozhatják önállóságukat. A felsőoktatási kredit-átviteli rendszer kialakítása sikeres volt, nem szeretnék, ha a kialakult működést máris változtatni kellene.

A francia mobilitási projektek finanszírozása sem stabil, az iskoláknak minden évben pályázniuk kell, aminek az eredményessége azonban nem garantálható, emiatt ugyanabban a szakmában az egyik diák részt vehet szakmai részképzésben, ha a fenntartó finanszírozza, vagy az EU-s projektek adnak támogatást, mások esetében ez nem valósul meg. Ezt társadalmi szempontból is méltánytalannak tartják. A kormányzat azért sem nyit utat annak, hogy a részképzés legyen a képzés szerves része, mert a fenti okok miatt – ennek jelentős finanszírozási kihatásai lehetnek.

A politikai döntéshozók tartózkodását elsősorban azzal lehet oldani, ha **alkalmat lehet teremteni az ECVET szakmai tartalmának bemutatására, és az érdekelt szereplőkkel való párbeszéd megteremtésére.** Ez hozzájárulhat ahhoz, hogy a szükséges döntések alapos ismeretek birtokában szülessenek meg.

A projektben résztvevő egyik francia illetékes úgy fogalmazott, hogy a Be-twin projekt „a jövőről szól, az első lépés volt a holdon, de a kézzelfogható végeredmény jóval messzebb van”. A kidolgozott eszközöket a „toolkit” /szerszámoszláda/ menüpont alatt hozzáférhetővé tették a projekt weblapján. **Az eszközök korántsem tökéletesek, legnagyobb értéküknek azt tartják, hogy segítettek megfogalmazni a későbbiekben megoldandó problémákat.**

A projekt keretében kidolgozott módszerek és eszközök szabadon használhatók, bárki alkalmazhatja és továbbfejlesztheti azokat.

### *Idegenforgalom – nyári szakmai gyakorlat*

Az Athéné Idegenforgalmi, Informatikai és Üzletemberképző Szakközépiskola a „European Initial Vocational Placements in Tourism” elnevezésű Leonardo mobilitási projektben a koordinációt ellátó partner meghívására vett részt.

2001 óta sok külföldi partneriskolával van kapcsolatuk, sokféle programot szerveztek, és komoly tapasztalatokat szereztek a projektmunkában.

A fenti projekt tárgya az utazási ügyintézők, és idegenforgalmi szakmenedzserek szakmai gyakorlatának megszervezése, és az elért tanulási eredmények beszámítása volt.

Ír, német, és török partnerekkel dolgoztak együtt (az egyes partnerekkel eltérő ideje van együttműködésük).

A nyári szakmai gyakorlatot évek óta szervezik mobilitás keretében, ehhez azonban pályázat útján szerzett támogatás megszerzése szükséges, amelyből az utazási és ellátási költségeket fedezni tudják.

A hazai küldő iskolának nem minden esetben közvetlenül a szállodával, hanem a célországban működő koordinátor-ügynökséggel, mint közvetítő szervezettel van kapcsolata, (azaz nem feltétlenül iskolával, de nem is munkahellyel, hanem szakmai gyakorlatot szervező ügynökséggel jön létre szerződéses kapcsolat). A szervező partnerrel és a szállodákkal is írott szerződés fogalmazza meg az együttműködés részleteit.

Több éve működik az a rutin, **hogy a kötelező szakmai gyakorlatot, ha azt valaki külföldön végzi, teljes mértékben beszámítják, azaz elfogadják a hazai szakmai gyakorlattal egyenértékű teljesítésként.** Ez teljes egészében az iskola hatásköre, ezért nem vet fel problémát, és nem függ más szereplőktől.

A diákoknak pályázniuk kell a részvételre. Minden diák pályázhat. A fő kiválasztási kritériumok: a tanulmányi eredmény, nyelvtudás, a hiányzások mértéke. Olykor a kiutazók között a nemek szerint is megfelelő arányokat kell kialakítaniuk.

A program keretében az idei évben 16 tanuló ment gyakorlatra. Ez a létszám változó, a megszerzett támogatás összegétől függ

A diákok összesen nyolc hetet töltenek kint, a támogatási forrásokból az utazás, szállás, és az első héten zajló felkészítő program költségeit kell fedezni.

Az iskola a pályázatban megfogalmazta, hogy áttekinti azokat a tanegységeket, amelyeket a külföldi gyakorlatba bevon, és amelyeket érintően a külföldi gyakorlat speciális lehetőségeket kínál a diákok készségeinek fejlesztésére. Az iskola előzetesen megfogalmazza, hogy a diákoknak milyen területeket kell a szállodai munkában megismerniük, például két hetet az étteremben felszolgálni, másik két hetet a recepción, (ott kommunikálni a hotelben megforduló vendégekkel), vagy a szobaasszonyi teendőket végezni. **Az egyes területeken töltött idő mérhető, és ezt a kinti szervező partner ellenőrzi.**

A szállodában is van kapcsolattartójuk (többnyire az ottani HR-es), emellett minden csoporttal megy egy tanár, de csupán egy hétre, az első, ismerkedő időszakra, amely lényegében még a felkészítés része.

Saját értékelésük szerint a kiutazó diákoknak az ügynevezett rotációs munkaszervezés keretében több szállodai terület megismerésére volt lehetőségük, mint a hazai szállodákban

gyakorlatot végző társaiknak. Ennek pozitív hatását a tanárok a diákok későbbi, már hazai iskolai és szakmai teljesítményében is érzékelték.

**A szakmai gyakorlat lehetőséget adott speciális fejlesztő feladatok kidolgozására és megvalósítására is.** A szállodák sztenderd elvárások szerinti besorolási rendszerében (Hotelstars) csak a német szállodák vesznek részt. (Ez a rendszer az Európai Unión belül sem egységes). A török és ír szállodák nem tartoznak ebbe a körbe, ezért külön készségfejlesztési feladatként fogalmazták meg, hogy a diákok abban a szállodában, ahol gyakorlaton vannak, összevessék a hotel jellemzőit a sztenderdekkel (amelyeket a szállodaismeret tárgyban tanultak). Azt kell megvizsgálniuk, hogy az adott szálloda melyik besorolási fokozatnak felel meg, ha a csillagot odaítélő rendszer tagja lenne. Ehhez saját értékelésüket egy űrlapon kell vezetniük. Az eredményt később a tanárral közösen megbeszélik, értékelik.

A külföldi gyakorlat első hete az adott város megismerését szolgáló programból áll. Ugyancsak pedagógiai innovációként vezették be, hogy az első hét programját a kiutazó diákoknak kell összeállítaniuk, minden napra más diák tervei alapján. A legutolsó évben Dublin, Berlin, Isztambul turisztikai bemutatása, ezen belül a világörökséghez tartozó értékek megismerése volt a téma. A diákok javaslata alapján megnézik a nevezetességeket (a turizmus tantárgy keretében eredetileg is van ilyen jellegű feladat). A tanárok a tervszerűségét, alaposítást, a tervezés pontosságát értékelik, például hogy az adott programelemre tervezett idő reális-e, azaz azt, hogy a terv hogyan működik a gyakorlatban. A hazaérkezés után a diákoknak már a gyakorlati tapasztalatok alapján kell újból összeállítaniuk a városnéző programot. Az eredményt a következő félévben beszámítják az utazásszervezés tantárgy osztályzatába.

Ebben az esetben lényegében az iskola saját tanárai vezették végig a képességfejlesztési folyamatot, a külföldi gyakorlat a helyszínt biztosította, a feladat gyakorlati jellege pedig a megszokottnál jobban motiválta a diákokat.

Az iskola tavaly írt először ECVET pályázatot, erre kaptak plusz pontot – azaz tulajdonképpen a meglévő gyakorlatokra ennek kapcsán kezdtek úgy tekinteni, mint „ECVET-szerű” mobilitásra. Amúgy az ECVET fogalmával csak a pályázat kapcsán kezdtek ismerkedni.

Saját megfogalmazásuk szerint a **kulcs-elem számukra az átjárhatóság biztosítása, és az, hogy mennyire fejleszthetők ilyen módon a diákok ismeretei, azaz milyen plusz tudást kapnak a diákok a mobilitás keretében.** A szakmai gyakorlatnál a beszámítás nem vetett fel semmilyen nehézséget, hiszen évek óta gyakorlat az iskolában.

A diákok bevonásának módja részben bővült, de ezt a külföldi program alapos megszervezésének igénye tette szükségessé, nem volt közvetlen ECVET vonatkozása. Korábban egyhetes nyelvi felkészítés előzte meg a kiutazást. Most több időt fordítottak erre, de ezt a saját maguk által kitalált feladatok ellenőrzése igényelte. Az új feladatok megfogalmazása és ellenőrzése, értékelése többletmunkát jelentett a tanárok számára.

A diákok külföldön végzett munkájának értékelése úgy történik, hogy az adott szállodai egység (pl. a recepció) vezetője követi nyomon, hogy szakmai szempontból hogyan teljesítenek az egyes diákok. Tapasztalataik szerint a külföldi szállodák komolyan veszik a megállapodásban foglaltakat.

**A program végén a gyakorlólé hely részéről 1,5-2 oldalnyi írásos értékelést adnak minden diákról.** Ehhez formai előírások, űrlap, vagy definiált kérdéskörök nincsenek. Jellemzik a diákot, munkához való viszonyát, nyelvtudásának fejlődését, és leírják, hogy milyen területre/munkakörre tudták-elhelyezni. Ha például nem elégséges a diák nyelvtudása, akkor a

recepció helyett több időt tölt a szoba előkészítéssel. A jellemzést, értékelést a diák is láthatja, annak tartalma nem „titkos”.

**Mivel a szakmai gyakorlatra osztályzatot kell adni, a kinti értékelés ebben segít, sőt gyakorlatilag ez az osztályzás alapja. Az alapvető kritérium, hogy megvan-e az előírt óraszám. Tartalmilag az iskola lényegében átveszi a gyakorlólé hely által adott értékelést.**

A szakmai gyakorlatról részletes dokumentáció készül, amit meg is kell őrizni, mert a végbizonyítványba is bekerül.

Az iskola tanárai szerint a külföldi szakmai gyakorlat a nyelvtudás szintjét jelentős mértékben megemeli, több tárgyban érzik a gyakorlat pozitív hatását. Az azonban, hogy **menyire lehetséges a külföldön megszerzett kompetenciák mérése, már problémát vetett fel, mert nem lehetett megfeleltetni a megszerzett tudást az itthoni vizsgakövetelményeknek**, mivel a vizsga ma már nem bontható szét elemekre, résztárgyakra. Az OKJ vizsga jellegénél fogva összetett, ezért nem lehet például csak a szállodaismeretre vagy annak elemeire bontani,

Az idegennyelv-tudásban, bár jól érzékelhető a fejlődés a nyolc hét gyakorlás hatására, mégsem lehet értékelhető részeket azonosítani, ezért a részértékelést lehetetlennek látják.

Így mivel a vizsgák túl összetettek, emiatt a program teljesítése csak a szakmai gyakorlatba számítható be. Mindemellett a diákok érezhetően könnyebben tudják letenni a vizsgát, és a szakmai tárgyakban is jobban teljesítenek.

A projekt szakmai részleteiért felelős tanár nem tudott minden részletet az adminisztratív és ECVET vonatkozásokról (szerződés, MoU), azt az igazgató egészítette ki. Általában jellemző másutt is, hogy a projekten belül a szakmai és adminisztratív, szervezési teendők szétválnak, ezért teljes információt ritkán tud adni egyetlen projekt szereplő.

A diákok a külföldi szakmai gyakorlatról évek óta kapnak Europass mobilitási igazolványt is.

A gyakorlat kiterjesztése más szakmai területre nem lenne könnyű, mert a logisztika területén például jóval magasabb szintű nyelvtudásra lenne szükség a szakmai gyakorlat megszervezéséhez.

A megkérdezett szereplők úgy fogalmaztak, hogy egyelőre nem látják tisztán, mivel nyújt többet egy jól kialakult gyakorlatban az ECVET eszközök alkalmazása. A megvalósított programon belül a „saját kútból” létrehozott pedagógiai fejlesztéseiket értékelték legtovábbra. Ez azonban teljes egyértelműséggel értékelhető úgy, hogy a külföldi szakmai gyakorlat adta lehetőségek kiaknázása hatással volt a korábbi módszertani eszköztár bővítésére, megújítására.

### ***Vendéglátós szakmák Európában***

A Gundel Károly Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Szakképző Iskola résztvevője volt a „Visions for 2020 – Towards ECVET for the Hospitality industry” /*Víziók 2020-ra – Út a vendéglátási szektorban alkalmazható ECVET felé*”/ elnevezésű Leonardo partnerségi programnak.

A projekt eredeti célja az volt, hogy a szakács, pincér, szállodai recepciós és a hotel manager képzés közös kompetenciáit és az országspecifikus jellemzőket összehasonlítsa a résztvevő nyolc ország szakképzési rendszerében.

Ezt az ECVET bevezetését megalapozó tevékenységként azonosították. **Tehát a projekt nem ECVET típusú mobilitási folyamat megvalósítására, hanem az ilyen mobilitási programokhoz szükséges egyik feltétel megteremtésére**, a fejlesztendő kompetenciák (illetve tanulási eredmények) áttekinthetőségét biztosító eszköz kidolgozására **vállalkozott**.

A projekt koordinációját ellátó dán iskola már évek óta járt a magyar fél által szervezett gasztronómiai versenyekre, és erre a régi kapcsolatra alapozva hívták meg őket partnerként a projektbe. Az iskola vezetői ismerték korábbról a finn iskolát, a többi résztvevőt nem (a walesi, holland, olasz, észt), ebben a projektben ismerték meg őket. A közös munkát, egyetértést és bizalmat megalapozó kapcsolat a szükséges mértékben megvolt.

Az elemzőmunka megkezdésekor a projektpartnerek nem mindegyike rendelkezett azonos szintű ismeretekkel az ECVET-ről (de a projekt maga olyan célokat tűzött ki, amelyek ezek nélkül az ismeretek nélkül is megoldhatóak voltak). A magyar iskola illetékesei az ECVET-et a projektet megelőzően nem ismerték, a témával (a fogalmakkal, eszközökkel, a megközelítés lényegével) való ismerkedésük párhuzamosan folyt a két éves projekt előrehaladásával. A projekten belül meglátásuk szerint egyedül a wales-iek voltak igazán felkészültek ECVET témakörben, és érezhető volt, hogy a saját országukban ez az eszköz a gyakorlatban is nagy figyelmet kap.

Az iskola vezetője úgy nyilatkozott, hogy az ECVET-et, az abból megismert elképzelést kicsit élettől távolinak érzik, olyan rendszernek, amely nem gyakorlati tapasztalatokból született, és nem a gyakorlati munkát végzők dolgozták ki. Azt is jelezte, hogy kezdetben nem is volt igazán honnan segítséget kérniük a téma alaposabb megismeréséhez.

A projekt menete során derült ki, hogy a hotel manager a többenél magasabb szintű, érettségire épülő képzés, és olyat csak a projekt-partnerek fele végez. Arra is menet közben derült fény, hogy egyik partnerintézmény sem érdekelt az összes (4) kiválasztott szakma oktatásában. Szakmánként alakultak munkacsoportok. Végül a magyar iskola a szakács és a pincér képzés összehasonlításában vett részt.

Az összehasonlításhoz nem állt rendelkezésre közösen, előzetesen kidolgozott módszer, mindegyik szakmai csoport olyan módszert választott, amelyet megfelelőnek ítélt, ezért a megközelítések eltérőek voltak.

A képzési programok összehasonlítása érdekében először az adott szakmák jellemző képzési körülményeit, tekintették át. Táblázatos formában is elkészítették az összehasonlítást. A képzési rendszerek összehasonlításának alkalmazott szempontjai a következők voltak:

1. Az elméleti és gyakorlati képzés %-os aránya az adott szakma képzése során. A 8 partnerország körében a szóródás 30-75% között volt. Ajánlásképpen a gyakorlati és elméleti kompetenciák részletes elemzésének a szükségességét is megfogalmazták.
2. A képzés egészének időtartama a résztvevő országokban 2-4 év között mozog. Felmerült, hogy az európai képesítési keretrendszer kritériumai szerinti 3-as szintre besorolt szakácsképzés számára 3 év a megfelelő képzési időtartam.
3. A képzésbe történő belépéshez elvárt feltételek (minimum életkor és előképzettség).
4. Az átlagos osztály, illetve tanulócsoporthoz tartozó mérete az elméleti és a gyakorlati képzésben.
5. Az elméleti és gyakorlati képzés környezete (iskolai vagy munkahelyi).
6. Az oktatás és képzés módszerei (önálló módszertani témájú táblázatban foglalták össze, hogy a felsorolt képzési formák közül melyik szerepel az adott ország képzésében: előadás, esetelemzés, egyéni feladatok, demonstráció, munkatapasztalat, stb.).



7. Az értékelési módszerek.
8. A kreditek alkalmazása jelen van-e az adott képzési programok esetében (nyolc közül egyik országban sem volt jellemző, bár az ECVET rendszer szinte mindenütt bevezetés alatt áll).
9. A munkaadók szerepe, bevontságának intenzitása a képzésben. Javaslat született, hogy dolgozzanak ki részletes szempontokat a munkaadók bevontságának, részvételének összehasonlíthatósága érdekében.
10. A képesítésekért és tantervekért felelős testületek.
11. A finanszírozás módja, pl. a teljesítményhez kapcsolódik-e, és kell-e a diákoknak is anyagi terhet vállalniuk.
12. A minőségbiztosítási rendszerek megléte, működése.

Fentiekre is alapozva készítettek egy olyan összehasonlító táblázatot (lényegében ez a projekt fő terméke), amely áttekinthetővé teszi, hogy mely kompetenciák elsajátítása követelmény a résztvevő országok szakács, illetve pincér képzésében, és mik azok a konkrét tartalmak, amit a pincéreknek, szakácsoknak meg kell tanulniuk a képzési idő alatt. Nem függetlenül a képzés időtartamának országonkénti eltéréseitől, különböző a kompetenciák képzésen belüli egymásra épülése.

Az általuk kidolgozott áttekintő táblázatot (az eredeti angol nyelvű táblázat magyar fordítását lásd a 5. sz. táblázatban) azzal a céllal mutatjuk be, hogy látható legyen, milyen formában lehetséges „kiteríteni” a képzésben azonosítható kompetenciákat, ez esetben 3 fő csoportba sorolva azokat. A három kompetencia típus: a szakmai, általános és személyes kompetenciák.

A táblázatból megállapítható például, hogy a magyar képzésben a szakmai kompetenciák között nem szerepel az árurendelés, és a pék/cukrászati szakmai kompetenciák fejlesztése.

Az általános kompetenciák leírása valójában tantárgyakat, illetve ismeretköröket azonosít. A három csoport közül a legnagyobb mértékben ezek az elemek mutatnak eltérést.

A harmadik csoportba tartozó úgynevezett soft-skillek (jobb híján személyes kompetenciáknak fordított) köre teljes azonosságot mutat az összehasonlításban részt vett országok körében, ami vélhetően azért lehetséges, mert ezek olyan kívánatos cél-elemei a képzésnek, amelyek nem teljes egyértelműséggel dokumentáltak.

A projekt termékek kidolgozásán és közzétételén túl fontos szempont és tanulság, hogy a projektben való részvétel milyen folyamatokat indít el a résztvevő intézményeken belül.

Az iskola tanárai **a közös fejlesztőmunka során, és annak eredményeit látva szembesültek** azzal, hogy más országokban mit és hogyan csinálnak, és **elkezdték gondolkodni, hogy lehet, hogy bizonyos elemeket lehetne másképpen is csinálni. Saját képzésük erős pontjai is megfogalmazódtak.** Úgy látják, erősség, hogy az iskolában van a képzés, és van iskolai gyakorlat, a külföldi partnereknél inkább és elsődlegesen a munkahelyi gyakorlat fontos. A diák azonban szerintük nem csak leendő munkaerő, ráadásul így hangsúlyosabban érvényesülhet a pedagógia, a nevelés (ami a munkahelytől nem várható el). **A külföldi képzésben azonban előnyösebbnek látják, hogy egy tömbben szerveződik 7-8 hét gyakorlat. A hazai képzésben hetente mennek a diákok gyakorlatra, emiatt szétszabdálódik a tanulás, a diákok sokat felejtenek, megszakad az elméleti képzés folyamatossága.** Úgy érzik azonban, hiába látják, min lenne célszerű változtatni, nincs elégséges befolyásuk a változtatáshoz. Emiatt a javaslatok megfogalmazására sem igazán motiváltak.

Az iskola számára a gyakorlatokkal kapcsolatosan az okoz gondot, hogy a hazai munkahelyek nem azt csinálják, amit az iskola elvár tőlük, hiába vannak a teendői szerződésbe foglalva. Ráadásul a diákokat a munkahelyek, ezen belül a vendéglátós cégek, ma is elsősorban ingyen munkaerőnek tekintik. A külföldi iskolákban azt látták, hogy a szakmai tanár dolgoz a gyakorlat ellenőrzése, de ez a munkaideje szerves része, olyankor nincs órája. Itthon nem ellenőrzik a munkahelyet, nincs eszköz az iskola kezében sem, hogy betartasson egy megállapodást. Ennek fényében egyelőre nem látják a biztosítékait annak, hogy egy külföldi szakmai gyakorlaton teljes egészében megvalósulhatnak az előzetesen rögzített feladatok.

**A projekt elején még nem használták a tanulási eredmény kifejezést, inkább a kompetenciát. Általában véve túlságosan gyorsnak, kapkodónak látják a képzést érintő változásokat. Megjelenik a képzés világában egy új fogalom, szemlélet, és nem jut idő a beérésre, a tényleges elfogadtatásra, máris új fogalmak, elgondolások bukannak fel.**

Az iskolán belül viszonylag kevesen vettek részt a munkában. Az összehasonlítást végző szakmai munkacsoportokba partnerenként hat főt vártak. Az iskola vezetését, a munkahelyek képviselőjét, a fenntartó képviselőjét, és szakoktatókat, akik az adott szakmát képviselik. Ám ami a projekt pályázati kiírásban szerepelt, az a gyakorlatban másként működött. A projektpartnerek közül egyik sem vitt a fenntartók részéről képviselőt, csak a magyar iskola. Egy olyan személyt „a fővárostól”, akivel korábban is volt munkakapcsolat. De mivel a többi ország nem vitt ilyen szakembert, a magyar szakértőnek nem volt partnere, akivel érdemi szakmai párbeszéd kialakulhatott volna.

Nem fogalmazódott meg célként, hogy a későbbiekben kölcsönös szakmai gyakorlat legyen az elkészült összehasonlításra alapozva. Ezt egy következő projektben tartják lehetségesnek. Teljes mértékben átlátják, hogy értékesebb munkaerő lesz azokból, akik külföldi gyakorlatot szereznek.

**A maguk számára levont tanulság, hogy idegen nyelv ismeret nélkül nem lehet ma már előbbre jutni.** Ez a gyerekekben csak későn, a hiánnyal való szembesüléskor tudatosul, de a tanárookra is érvényes.

**5. sz. táblázat Tanterv elemzés és összehasonlítás:**

Szakmai profil: Szakács (az eredeti szövegben: Chef)

2012 (A Vision for 2020 Leonardo project terméke, letöltve az ADAM adatbázisból, fordítás)

<b>Kompetencia/ képesítés kategória</b>	<b>Kompetencia /képesítés leírás</b>	<b>NL</b>	<b>HUN</b>	<b>EST</b>	<b>DK</b>	<b>IT</b>	<b>TR</b>	<b>UK</b>
<b>Szakmai</b>								
	Megtervezi a feladatokat		X	X	X	X	X	X
	Előkészíti a kivitelezést	X	X	X	X	X	X	X
	Recepteket adaptál	X	X	X	X	X	X	X
	Előkészíti az ételt és a hozzávalókat	X	X	X	X	X	X	X
	Befejező tálalást, díszítést végez	X	X	X	X	X	X	X
	Megtisztítja a munkaterületet, a konyhai eszközöket és gépeket	X	X	X	X	X	X	X
	Gondoskodik az élelmiszerkészletről	X	X	X	X			X
	Feladatokat ad ki és ellenőrzi azok végrehajtását		X	X	X	X	X	X
	Megrendeli a szükséges árukat	X		X	X	X		X
	Ellenőrzi és átveszi a szállítóktól az árut	X	X	X	X	X	X	X
	Szakszerűen tárolja a főzéshez szükséges alapanyagokat	X	X	X	X	X		X
	Ellenőrzi az ételkészítést és konyhai adminisztrációt végez	X	X		X			X
	Menüt tervez és ár kalkulációt végez		X	X	X	X		X
	Megfogalmazza a menü tervet		X	X	X	X		X
	Menüt készít	X	X	X	X	X		X
	Támogatja a munkavégzés színvonalának javítását	X	X	X	X		X	X
	Pék és cukrászati jártassággal rendelkezik			X	X	X	X	X
	HACCP (betartja az élelmiszer biztonsági szabályokat)	X	X	X	X	X	X	X
<b>Kompetencia/ képesítés kategória</b>	<b>Kompetencia /képesítés leírás</b>	<b>NL</b>	<b>HUN</b>	<b>EST</b>	<b>DK</b>	<b>IT</b>	<b>TR</b>	<b>UK</b>
<b>Általános</b>								
	Környezettudatosság	X	X	X	X	X	X	X
	Állampolgári ismeretek	X	X	X	X	X	X	X
	Személyes higiénia	X	X	X	X	X	X	X
	Étikett		X	X		X	X	X
	Szakmai etika	X	X	X	X	X	X	X

	Informatikai ismeretek	X	X	X	X	X	X	X
	Idegennyelvek							
	Angol	X	X	X	X	X	X	
	Német	X	X					
	Orosz						X	
	Finn			X				
	Francia			X		X		
	Dán				X			
	Olasz					X		
	Számolás	X			X		X	X
	Kommunikációs készségek	X	X	X	X		X	X
	Testnevelés		X				X	
	Elsősegély		X	X	X		X	
	Matematika		X	X		X	X	X
	Kémia és élelmiszerismeret		X	X	X	X	X	X
<b>Kompetencia/ képesítés kategória</b>	<b>Kompetencia /képesítés leírás</b>	<b>NL</b>	<b>HUN</b>	<b>EST</b>	<b>DK</b>	<b>IT</b>	<b>TR</b>	<b>UK</b>
<b>“Személyes kompetenciák” (Soft Skills)</b>								
	A szakma egésze iránti érdeklődés	X	X	X	X	X	X	X
	Pozitív hozzáállás	X	X	X	X	X	X	X
	Személyes megjelenés	X	X	X	X	X	X	X
	Kezdeményezőkézség	X	X	X	X	X	X	X
	Empátia	X	X	X	X		X	X
	Vendégközpontúság	X	X	X	X	X	X	X
	Megbízhatóság	X	X	X	X	X	X	X
	Csapatmunkára való képesség	X	X	X	X	X	X	X
	Rugalmasság	X	X	X	X	X	X	X
	Stressztűrés	X	X	X	X	X	X	X
	Időgazdálkodási képesség	X	X	X	X	X	X	X
	Saját tevékenység elemzésére, értékelésre való hajlandóság és képesség (reflexió)	X	X	X	X	X	X	X
	Visszajelzések kapása / adása	X	X	X	X	X	X	X
	Másokkal együttműködésre való készség	X	X	X	X	X	X	X
	Tanulásra való nyitottság	X	X	X	X	X	X	X

Forrás: A táblázat a projekt dokumentációjából származó munkaanyag

### *Masszőr szakmák Európában*

Vannak olyan szakmák, amelyek a gyorsan átalakuló európai munkapiacra háttérbe szorulnak, és vannak olyanok, amelyek „feljövőben” vannak. A masszőr szakma az utóbbi csoportba tartozik, és a trend tartósnak tekinthető. Az „öregedő” európai társadalomban az ősi gyógyító technika, a masszázs egyre több ember számára jelenti a fizikai jóllét az egészség fenntartásának eszközt, de egy előrettekintő egészségügyi politika akár az általános megelőzés eszközévé is teheti. Mindez hosszabb távon jelentős számú, sokoldalúan képzett masszőr szakembert igényel.

A MAPINE (Massage Professions in Europe /A masszázs szakmák Európában/) elnevezésű Leonardo partnerségi projekt a GYEMSI/ETI vezetésével zajlott. A szervezet hosszú évek óta számos uniós projektben vállal partnerséget, zömmel meghívásra. <http://www.eti.hu/eti/358>

A 2009-2011 között magyar koordinátor irányításával lezajlott projektben német és olasz partnerekkel valósult meg az együttműködés. (Eredetileg több ország tervezte a részvételt, de nem volt mindegyikben akkreditált masszőr képzés, így végül három partner-ország maradt.)

**A projekt résztvevői azt tűzték ki célként, hogy áttekintik és leírják a masszázs szakmákban a három országban jellemző képzési formákat, a szervezeti háttér, a célcsoportok és a jogi szabályozás szempontjából, ezzel javítva az összehasonlíthatóság lehetőségét és növelve az átláthatóságot.** Ugyancsak cél volt a masszőr képzési programok tartalmának, képesítéseinek és a gyógymasszőr szakmához kapcsolódó vagy önálló más masszőr szakterületeknek a feltérképezése. Mindez azzal a **hosszú távra megfogalmazott céllal, hogy a masszőr képzéshez illeszkedő, több országban megvalósuló szakmai mobilitás alapjait kidolgozzák.**

A masszőrök képzését ma Európában sokféle módon szervezik. Maga a masszőr szakma is igen tagolt (gyógymasszőr, sportmasszőr, fizioterápiás szakasszisztens masszőr, gyógytornász, akupresszőr, reflexológus, alternatív mozgás és masszázssterapeuta, alternatív fizioterapeuta). Egyidejűleg a technikák és kezelési hagyományok is sokfélék (a technikák közül például az utóbbi években vált idehaza is ismertté az ayurvédikus, a thai vagy a shiatsu masszázs). Egyes technikák törvényesen szabályozottak, mások közös megegyezésen alapulnak, és vannak olyanok, amelyek szabályozatlan formában működnek. Ez a helyzet megnehezíti a képzési programok, és a végzettségek, illetve a ténylegesen végzett tevékenységek összevetését. Ezért szükséges a képesítések átláthatóságának megteremtése, az összehasonlíthatóság biztosítása. Ez lehet az alapja a masszőr képzési programok európai szinten történő akkreditációjának és elismerésének. A projekt a fenti célok felé vezető úton az első lépések megtételére vállalkozott.

A közös munka során az alábbi kérdéseket vizsgálták:

- A masszőr képzés rendszere a partner országokban;
- A masszőr képzési programok és végzettségek jogszabályi háttere;
- A leggyakrabban alkalmazott masszázs technikák (és azok alkalmazásának szabályozottsága);
- Az egyes masszázs technikák képzési programjai;
- A masszőr szakma szabályozásának módja a munkajogban és az egészségügyi jogszabályokban;
- A mobilitás megvalósíthatósága (elméleti képzés, gyakorlat) a képzési programokon belül;

- A masszőr szakmaterület illeszkedése az EQF (Európai Képesítési Keretrendszerben), az MKKR (Magyar Képesítési Keretrendszerben) és az ECVET rendszerébe.

A projekt résztvevői több lépésben közelítették a kitűzött célt.

- Először a **kulcs vagy törzs-kompetenciák megfogalmazását végezték el**. Ezek a valamennyi képzésben megjelenő, a masszőr szakma alapjainak tekintett kompetenciák.
- Ezt követte a **munkakör elemzés, a masszőr munkatevékenységének, a munkafolyamatnak, a munkakörnyezetnek, a felelősségi köröknek és a minőségbiztosítási elemeknek a leírása**. A projektben dolgozók ezt ítélték az egyik legidőigényesebb tevékenységnek. Hangsúlyozták, hogy a **kompetenciák leírásának teljessé tételéhez a szakmai tevékenységek és a munkafolyamat leírása is elengedhetetlenül szükséges**. A jó munkakör leírás információt ad a tevékenység megkezdéséhez szükséges feltételekről, a képzés hosszáról és a szakmai fejlődés lehetőségeiről is. A közös munka egyik tanulsága az volt, hogy mind a szakma leírását, mind a munkakör leírását dinamikus jellegűnek kell tekinteni és így kezelni, mivel azok a munkaerőpiac változásaitól függően változhatnak és változniuk is kell.
- Ezt követően **az azonosított kompetenciákhoz tanulási tevékenységeket rendeltek** (képzési tartalmakat, mint az egyes tudáselemek, módszereket, amelyeket a képzés során alkalmaznak, és eszközöket, mint például a használatos tankönyvek).
- A következő lépés a **unit-ok megfogalmazása és azokhoz kredit-pontok rendelése**. Támpontként a formális, teljes időse képzés egy tanéve szolgálhat, amelynek értéke 60 pont. A kreditpontok a megszerzett tanulási eredmény egy sajátos jellemzőjét fejezik ki numerikus formában. A projekt munkadokumentumai részletesen kitérnek az azonosított tanulási tevékenységekre.
- Végül a **létrehozandó dokumentumok (elsősorban a MoU) mintáját dolgozták ki**.

A résztvevők egyfajta gyakorlatként, elsősorban a módszertani tapasztalatok megszerzése érdekében közösen készítettek el egy áttekintő mátrixot, amelynek bal oldalán a sorokban a kompetenciák megnevezése szerepelt, az oszlopokban pedig az egyes masszőr szakmák. A sorok és oszlopok alkotta cellákban különböző színekkel jelölték, hogy a kompetencia mely szintje jellemző az adott szakmára

A projekt keretében a partnerintézmények képviselői több projekt-találkozó keretében megtekintették az adott ország egy-egy képző intézményét és az ellátást nyújtó intézményeket a fent említett kérdések megválaszolása és tapasztalatcsere céljából.

A projekt partnerek feltárták, hogy komoly különbség van abban, ahogyan a masszőr képzés során az egyes szakmai kompetenciákat kombinálják, és minden országban más szakmai hagyomány áll előtérben. Magyarországon a svédmasszázs jelenti a szakmai képzés klasszikus alapjait. Németországban erőteljes (az amúgy magyar „találmánynak” számító) nyirokmasszázs, Olaszországban az egyes technikák keverése a jellemző. A német képzésben több szakmát ötvöznek, ezért a masszőrök sokoldalúbbak. Erősen szabályozott, hogy milyen végzettséggel milyen tevékenységet lehet végezni, de ezen túl a piac szabad, és már a képzésben is erőteljesen megjelentek piaci elemek.

**Jelenleg is érezhető az európai munkaerő-piaci igények hatása.** Az itthon képzett gyógytornászok iránt például komoly kereslet van Ausztriában. A magánpraxisban dolgozó szakemberek szorosán kapcsolódnak az orvosok tevékenységéhez, az általuk rendelt terápiát

valósítják meg, és a betegek számára nem csak kényelmes, de költségtakarékos is, hogy helyi szinten képesek ellátást nyújtani.

Az új, MAPECVET LLP elnevezésű projekt 2012 végén induló szakaszában a német résztvevő vállalta a koordinátori teendőket, és mintegy tíz országgal bővül a résztvevő partnerek köre. Ez lehetővé teszi a már kidolgozott módszerek alkalmazását, és jóval szélesebb körű, több országot érintő összehasonlítás megvalósítását.

**Tehát egyelőre a masszörképzési programok összehasonlítása folyik, távlatilag egy olyan elképzelés jegyében, amely szerint majd egységes európai masszörképzés is létrehozható, vagy a magyar masszörök képzésének szerves részévé válik a német vagy más országban folytatott rövidebb-hosszabb gyakorlat. Eddig nagyon mérsékelt volt a képzés közbeni mobilitás. A hazai egészségügyi továbbképzési rendszer kredit, illetve pontgyűjtő alapú, ezért technikailag van lehetősége a másutt megszerzett tudás elismerésének.**

A projektből levonható fontos tanulságnak tűnik a hosszú távú építkezés szükségessége. Különösen olyan célok megvalósítása esetén, amelyek igénylik egy új megoldás szélesebb körben történő elfogadtatását, a szakmai részletek kimunkálását, a hiányzó elemek kifejlesztését, sokféle partner bevonását, az érintettek felkészítését, és sok más hasonló teendőt. Mindezt aligha lehet a többnyire két éves futamidejű projektekbe zsúfolni. Vagyis az adott célok megfogalmazóinak hosszabb időtartamban és több projektciklusban kell a fejlesztést megvalósítaniuk, és erre vonatkozó elképzelésekkel már az elején is rendelkezniük kell.

A centralizált kísérleti projektek második generációja 2011-ben indult, ismét van magyar résztvevő: a GYEMSZI. A 2get1care elnevezésű projekt a 2014-ig tartó időszakban az egészségügyi szakmákban, közülük is négy konkrét területen vizsgálja az ECVET alkalmazásának lehetőségeit.

<http://www.ecvet-projects.eu/Projects/ProjectDetail.aspx?id=26>

### *Sokoldalú szállodások – avagy egy kudarc tanulságai*

A szegedi Hansági Ferenc Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Szakiskola és Szakközépiskola 2008-ban indult két éves futamidejű Leonardo mobilitási projektje lehetőséget teremtett, hogy az iskola tanárai Németországban tanulmányozzák az idegenforgalmi és vendéglátás szakmák projekt rendszerű oktatásban történő integrációját. 2009 során összesen nyolc tanár vett részt egy hetes tanulmányúton. Az út során a német szállodai szakember-képzés magyarországi adaptációs lehetőségeit vizsgálták.

Az iskola rendelkezett már projekt-tapasztalatokkal, több alkalommal valósítottak meg tanárcserét, illetve hálózatban vettek részt és Comenius nyelvi projektet vezettek.

A kiinduló helyzetértékelés szerint sokfajta vendéglátós szakma létezik, de túlságosan specializáltak, és egy kisebb méretű vállalkozásnak inkább sokoldalúan képzett munkaerőre van szüksége, kevésbé specialistákra. Németországban a szállodai szakemberek (hotelfachman) képzése nagyon komplex, integrált módon történik, és több jele is van, hogy bizonyos területen erre lenne kereslet.

Egy korábban az iskolában dolgozó tanár kint dolgozott Németországban, és gyakorlatvezetőként részt vett az oda kiutazott diákok szakmai gyakorlatának

megvalósításában. Jól átlátta az ottani munkaerő-piacot, elsősorban azt, hogy **sokoldalúbb, többféle szakma ismereteiből felkészült szakemberekre lenne szükség a szállodaiiparban. Elsősorban a kisebb szállodák kerestek „fregoli” embereket.** Ennek a felvetésnek az alapján formálódott ki a projekt.

Az eddig megvalósított nemzetközi projektekből azt a következtetést vonták le, hogy a német duális képzés nagyon jól koncepcionált és jól szervezett, de kritikaként fogalmazták meg, hogy ott elsősorban csak munkaerőnek tekintik a diákokat. Fontos, hogy a tizenéves tanulók előtt kinyíljon a világ, és minden pályázatnak ez az elsődleges hozadéka. Úgy látták, hogy a német iskola csak szolgáltat, ami miatt a mélyebb elméleti képzés háttérbe szorul. Megítélésük szerint a hazai szakmai képzésben jóval nagyobb hangsúlyt kap a pedagógiai megközelítés és az elméleti alapok oktatása.

A projektben megvalósult fejlesztőmunkában három különféle szakképzés moduljait integrálták, azaz „fésülték össze” a német tananyag figyelembe vételével. A három szakma: a falusi vendéglátás, amelyből kiemelték egy modult (a szobaasszonyi teendőket), a pincér, valamint a recepciós szakma volt. A három szakma képzési tartalmait áttekintették, egyeztetették, és kiszűrték az ismétlődéseket.

A kiutazás előtt előzetesen megkapták a német képzési anyagokat. A projektet szervező német szakos tanár lefordította a kollégáinak a német tanterveket és tanmeneteket, így készültek fel a látogatásra. Saját szavaikkal egy „öszvér” képzési tervet készítettek. A képzés hazai megvalósításának azonban több akadálya is felmerült.

Az egyik, hogy bár a német munkapiaci keresletet tekintetbe vették, a hazai igényeket nem térképezték fel. Akadt volna diák, akit éppen a kinti munkakeresés várható sikeressége miatt érdekelt volna a képzés indulása. A német szállodák továbbra is szívesen látnának ilyen, több szakma ismeretei alapján felkészült szállodásokat, de a hazai szereplők nem adtak jelzést ilyen igényekről. A beadott képzési programhoz minden bizonnyal meggyőzőbben, tényekkel kellett volna alátámasztani az indokoltságot. **Bár az iskola az új képzési terv kidolgozása piacérzékenynek mutatkozott, elsősorban a német munkapiaci igényekre reagált.**

Végül a hazai képzési rendszerbe nem sikerült beemeltetni a képzést, az akkreditáció nem történt meg.

Az iskola vezetője és egy munkatársa személyesen is megkeresték Budapesten a kamara képzési igazgatóját és az OKJ átalakításával megbízott munkacsoport fejlesztési referensét. Bár a beadott anyagot saját elgondolásuk szerint állították össze, nem formai akadálya volt a megvalósulásnak. Az elutasítás indoklása az volt, hogy a beadással egyidőben a szakpolitikai döntéshozók éppen csökkenteni kívánták a hazai szakképesítések számát, és egy újabb javaslat, újabb képzési program ebbe az elgondolásba nem illeszkedett.

Az elutasítást követően az iskola nem tartotta fent szándékát a megvalósításra. De úgy gondolják, érdemes lenne alaposabban feltérképezni a hazai igényeket is a szállodaiiparban.

Végülis **a projekt hozadéka saját képzési tevékenységük átgondolása, a német képzési tartalmak áttekintése, a kettő összevetése és egy, az általuk érzékelt szektorális munkapiaci igényeket érzékelő, arra reagáló új képesítés kidolgozása volt.**



### *Általános tanulságok*

A centralizált és a hazai pályázatok áttekintése során kirajzolódott néhány általános tanulság az ECVET eszközök alkalmazásának jelenlegi helyzetéről.

- **Az ECVET-et a strukturált, más tanulási környezetben megszerzett tanulási eredmények elismerésével záruló (vertikális vagy földrajzi) „érett” mobilitási programok eszközeként érdemes tekinteni.** ECVET eszközöket alkalmazó mobilitási folyamat a maga teljes egészében egyik vizsgált projektben sem volt azonosítható és részleteiben elemezhető. **Sok éves, bejáratott, és jól működő partneri kapcsolatok gazdagodtak egy-egy elemmel, illetve az ECVET eszközök egy részének alkalmazására tett kísérletek sajátos akadályok feltárását eredményezték.**
- **Az ECVET eszközökkel megvalósított mobilitásnak része a szakmai képzés (vagy egy részének) tanulási eredmények formájában történő leírása és a tanulási eredmények unitokba történő integrálása. Ez csak részben jelent új megközelítést a hazai szakképzésben,** ahol a közelmúltban megtörtént a kompetencia alapú tervezés szemléletének és fogalomkészletének bevezetése. **De kijelöli a feladatot is,** hogy a hazai szakképzés szereplőivel – az ECVET felkészítések során – meg kell ismertetni a kompetencia és a tanulási eredmények használata közötti eltérést.
- **A projektekben résztvevők számára nem látszik egyértelműen az ECVET hozzáadott értéke. A szereplők zömében a tanulási folyamat legelején tartanak** (sokan a fogalmakat, azok tartalmát sem ismerik, vagy nem pontosan az eredeti értelemben használják).
- A hazai intézmények körében **érzékelhető az alkalmazkodási folyamat,** kétféle értelemben is. Egyfelől a mobilitási tapasztalatokkal rendelkező intézmények felismerik, hogy olyan új elem jelent meg a szakképzésben, amelynek alkalmazása, illetve a fejlesztéshez való csatlakozás előnyökkel (előnyeik megtartásával) járhat. Ezzel egyidejűleg nem lehet eltekinteni attól a veszélytől, hogy az alkalmazkodásnak olyan „üres”, kevésbé kívánatos formája is kialakulhat, amely csupán az ECVET megközelítés terminológiáját veszi használatba, és nem jár tényleges tartalmi fejlesztéssel.
- A megismert hazai intézmények között vannak olyanok, amelyek évek óta külföldön szerveznek szakmai gyakorlatot, és bár **a megvalósításban az ECVET-ben is kulcsszerepet játszó elemek jelennek meg, ez nem jár együtt az ECVET eszközök ismeretével.** Óhatalanul felmerül a kérdés: van-e „spontán” ECVET? **Vajon egyes ECVET elemek jelenléte ECVET projektnek minősül-e, vagy csak a dokumentumok teljes körét kidolgozó és alkalmazó projektek minősülnek annak?** Van-e, illetve szükséges-e ilyen megkülönböztető kritériumok megfogalmazása? Ennek elsősorban a pályázatok elbírálásánál, illetve bizonyos források felhasználása esetében lehet szerepe.
- **Általános tapasztalat, hogy az ECVET eszközök használatba vételéhez szükséges a mobilitási tapasztalat és a kiforrottnak nevezhető partnerségi kapcsolat.** A mobilitási „szintek” (lásd az 1. sz. táblázatot) 3-as 4-es fokozatán álló intézmények tekinthetők „ECVET késznek”. Más szavakkal, a mobilitásban kezdőnek tekinthető intézményeknek, team-eknek nem szabad belekezdeniük ilyen projektbe (ez a szempont ugyancsak a pályázati elbírálásban releváns).

- **A projektek zöme a partnerek képzési programjainak megismeréséig, leírásáig és összehasonlításáig jutott el. Ez az ECVET eszközök alkalmazásának előkészítése, feltételeinek megteremtése, de még nem maga az ECVET eszközrendszer használatba vétele.** A résztvevő intézmények jellemzően odáig jutottak el a tapasztalatok összegzésében, hogy megismerték projekt-partnereik képzésének néhány fontos jellemzőjét, ennek fényében másként látják a saját képzési tevékenységüket, olykor meg is fogalmazzák a változtatás szükségességét, de jelenleg viszonylag alacsony szintű a kezdeményezési készség bármiféle változtatásra.
- **A megújult magyar szakképzési rendszerben meghatározó szerepe van a komplex vizsgának, ez azonban nehezé, vagy akár teljesen lehetetlenné is teszi, hogy egy földrajzi mobilitási program keretében megszerzett kompetenciát elkülönülten értékeljenek, és úgy illesszék be az értékelési rendszerbe.** A két értékelési megközelítés eltérése egyelőre gondot okoz. E tekintetben azonban nyilvánvalóan nem célszerű a komplex vizsgát az „ECVET kompatibilitás” megteremtése érdekében átalakítani.
- Az ECVET és a ECTS közötti kapcsolódás lehetőségét kereső Be-twin kísérleti centralizált projekt abba a kettős akadályba ütközött, hogy a nemzeti rendszerek egyes jellemzői nehezen egyeztethetők össze a tartalmas, de hosszabb idejű külföldi szakmai képzésekkel. Egyes országokban szabályok is tiltják, hogy másutt történjen az értékelés, ehhez áthidaló megoldásokat kellett keresniük. Amikor emiatt a szakmai tárgy helyett az idegen nyelvtanulást jelölték meg a részképzés tartalmaként, olyan kompromisszumot kötöttek, amellyel lényegében megkerülték az alapproblémát.
- **A szakképzés és felsőoktatás érintkezési pontjának kidolgozására indított Be-twin projektben komoly ellenállást tapasztaltak a felsőoktatás szereplői részéről, akik egy hosszú idő alatt fáradtságos munkával, és széles körben elfogadtatott, ma már jól működő kreditrendszert nem akarnak kitenni külső hatásoknak, és autonómiájuk védelmében igen tartózkodóak a szakképzés irányából jövő kezdeményezésekkel, amilyenek az ECVET-et értékelik.**
- Jelenleg a **külföldön megszerzett kompetencia elismerése mellett az átalakítás előtt álló Europassnak** (még annak korábbi, hagyományos formájában történő) **párhuzamos használata jellemző.**
- A megismert projektek mindegyike az ECVET-nek a képzés világában szervezett földrajzi mobilitásra történő alkalmazásra koncentrált, **jelenleg alig folyik kísérlet az ECVET-nek a már aktív munkaerő továbbképzésében történő alkalmazása érdekében.**

Az alábbi tanulságok nem ECVET specifikusak, de a felvetett problémák az ECVET jellegű projektek megvalósításában is nehézségeket okoztak.

- Több olyan is akadt a vizsgált projektek között, amelyeknél a projekt elindulása után derült ki, hogy bizonyos feltételek hiányoznak a kitűzött célok megvalósításához, vagy pontatlanul mérték fel a körülményeket (például azt, hogy a partnerintézmények mindegyike érintett-e a megjelölt képzésekben), ami az eredeti célok módosításához, redukálásához vezetett.
- Az innovatív megközelítés nem mindig párosul a realitások figyelembe vételével. Akadt olyan fejlesztési projekt, amelynek keretében új képzési programot (lényegében egy több

szakma kompetenciáiból „mixelt” képzés programját) dolgozták ki, ám teljes mértékben eltekintettek a hazai munkaerőpiaci igények feltérképezésétől.

- **Több projektben is felmerült a magyar résztvevők nyelvtudásának alacsony szintje vagy hiánya.** Általánosnak tekinthető az a gyakorlat, hogy az iskolák a nyelvtanárokat vonják be a projektekbe, és a szakmai szereplők, nyelvismeret híján nem tudnak érdemben bekapcsolódni a szakmai kommunikációba. Ráadásul **torzítja a projekteket, hogy itthon a nyelvtudás hiánya miatt főleg angoltanárok a projekt főszereplői, a külföldi iskolák pedig zömében nem tanárokat, hanem főállású projekt szervezőket foglalkoztatnak. Ennek következtében két olyan csoport kommunikál, amelyik a szakmai képzésnek a peremén tevékenykedik,** miközben a szakoktatók kimaradnak a közös munkából, vagy csak másodkézből kapnak róla információt, illetve közvetítő révén képesek az együttműködésben részt venni.

#### 4. TOVÁBBI OLVASMÁNYOK AZ ECVET MEGISMERÉSÉHEZ

##### Magyar nyelvű anyagok

Az ECVET alkalmazása a földrajzi mobilitás vonatkozásában – ECVET felhasználói útmutató (mini guide)

[http://www.tpf.hu/document.php?doc\\_name=LLP/Leonardo/ecvet\\_mini\\_guide\\_hu.doc](http://www.tpf.hu/document.php?doc_name=LLP/Leonardo/ecvet_mini_guide_hu.doc)

*Az útmutató a földrajzi mobilitás ECVET eszközökkel történő megszervezésének részletes menetét, és két példa révén annak konkrét megvalósulását részletezi.*

Az Európai Parlament és a Tanács ajánlása (2009. június 18.) az Európai szakoktatási és szakképzési kreditrendszer (ECVET) létrehozásáról

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0011:0018:HU:PDF>

*Az ECVET elvi és technikai alapjait ismertető dokumentum. Felhívjuk a figyelmet, hogy a magyar nyelvű verzió a „learning outcomes” kifejezés magyarra fordításaként a hazai szakmai körökben már bevettnek számító **tanulási eredmény** helyett – helytelenül – a tanulmányi eredmény kifejezést használja.*

ECVET GYIK (Gyakran Ismételt Kérdések) Ismerje meg alaposabban az ECVET-et!

Kérdések és válaszok. (A 2011 februárjában átdolgozott változat)

[http://www.tpf.hu/document.php?doc\\_name=LLP/Leonardo/ecvet\\_gyik.doc](http://www.tpf.hu/document.php?doc_name=LLP/Leonardo/ecvet_gyik.doc)

A Tempus Közalapítvány ECVET témájú oldala

[http://www.tpf.hu/pages/content/index.php?page\\_id=1129](http://www.tpf.hu/pages/content/index.php?page_id=1129)

##### Angol nyelvű anyagok

CEDEFOP: Necessary conditions for ECVET implementation. Luxembourg:, 2012.

<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/19848.aspx>

*A kiadvány áttekinti az ECVET eszközök eredményes használatának előfeltételeit.*

ECVET pilot projects

<http://www.ecvet-projects.eu/>

*A web-oldal bemutatja a 2008 és 2011 között szerveződött 11 kísérleti ECVET projektet, és további nyolc, úgynevezett második generációs (2011-2014 között működő) projektet .*

CEDEFOP Working Paper No 14 – The development of ECVET in Europe (2011)

Luxembourg, 2012.

<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/19523.aspx>

*A kiadvány áttekintést ad arról, hogy a 2009-es tanácsi ajánlások óta milyen területeken és milyen mértékben haladt előre az ECVET eszközök használatba vétele.*

We have tried ECVET: Lessons from the first generation of ECVET pilot projects.

Synthesis of results and project portraits, CEDEFOP, 2012.

<http://www.ecvet-projects.eu/>

*A 37 oldalas kiadvány megfogalmazza az első generációs ECVET kísérleti projektek általánosítható tapasztalatait, és egyenként is röviden áttekinti a projekteket.*

Implementing and developing an ECVET system for initial vocational education and training

Findings of the ECVET reflector study

[http://ec.europa.eu/education/pdf/doc148\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/education/pdf/doc148_en.pdf)